

ZAKON

O MALOLETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DELA I KRIVIČNOPRAVNOJ ZAŠTITI MALOLETNIH LICA

("Sl. glasnik RS", br. 85/2005)

Deo prvi OSNOVNE ODREDBE

Primena zakona

Član 1

Ovaj zakon sadrži odredbe koje se primenjuju prema maloletnim učiniocima krivičnih dela (u daljem tekstu: maloletnici). Odredbe zakona odnose se na materijalno krivično pravo, organe koji ga primenjuju, krivični postupak i izvršenje krivičnih sankcija prema ovim učiniocima krivičnih dela.

Odredbe ovog zakona primenjuju se i na punoletna lica kad im se sudi za krivična dela koja su učinila kao maloletnici, a ispunjeni su uslovi koje predviđa ovaj zakon, kao i na lica koja su krivično delo učinila kao mlađi punoletnici.

Zakon sadrži i posebne odredbe o zaštiti dece i maloletnika (u daljem tekstu: maloletna lica) kao oštećenih u krivičnom postupku.

Isključenje krivičnih sankcija prema deci

Član 2

Licu koje u vreme izvršenja protivpravnog dela, u zakonu predviđenog kao krivično delo, nije navršilo četrnaest godina, ne mogu se izreći krivične sankcije ni primeniti druge mere koje predviđa ovaj zakon.

Uzrast učinioca

Član 3

Maloletnik je lice koje je u vreme izvršenja krivičnog dela navršilo četrnaest, a nije navršilo osamnaest godina.

Mlađi maloletnik je lice koje je u vreme izvršenja krivičnog dela navršilo četrnaest, a nije navršilo šesnaest godina.

Stariji maloletnik je lice koje je u vreme izvršenja krivičnog dela navršilo šesnaest, a nije navršilo osamnaest godina.

Mlađe punoletno lice je lice koje je u vreme izvršenja krivičnog dela navršilo osamnaest, a u vreme suđenja nije navršilo dvadeset jednu godinu i ispunjava ostale uslove iz člana 41. ovog zakona.

Primena opštih odredaba krivičnog prava

Član 4

Odredbe Krivičnog zakonika, Zakonika o krivičnom postupku, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i drugi opšti propisi primenjuju se ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Deo drugi KRIVIČNOPRAVNE ODREDBE O MALOLETNICIMA

I ODREDBE MATERIJALNOG KRIVIČNOG PRAVA

1. Vaspitni nalozi

Opšta pravila

Član 5

Prema maloletnom učiniocu krivičnog dela mogu se primeniti jedan ili više vaspitnih naloga za krivično delo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

Vaspitni nalog prema maloletniku može primeniti nadležni javni tužilac za maloletnike ili sudija za maloletnike.

Uslovi za primenu vaspitnog naloga su: priznanje krivičnog dela od strane maloletnika i njegov odnos prema krivičnom delu i oštećenom.

Svrha vaspitnih naloga

Član 6

Svrha vaspitnih naloga je da se ne pokreće krivični postupak prema maloletniku ili da se obustavi postupak, odnosno da se primenom vaspitnog naloga utiče na pravilan razvoj maloletnika i jačanje njegove lične odgovornosti kako ubuduće ne bi činio krivična dela.

Vrste vaspitnih naloga

Član 7

Vaspitni nalozi su:

- 1) poravnanje sa oštećenim kako bi se naknadom štete, izvinjenjem, radom ili na neki drugi način otklonile, u celini ili delimično, štetne posledice dela;
- 2) redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao;
- 3) uključivanje, bez naknade, u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;

4) podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga;

5) uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu.

Izbor vaspitnog naloga

Član 8

Pri izboru vaspitnog naloga nadležni javni tužilac za maloletnike i sudija za maloletnike uzeće u obzir u celini interes maloletnika i oštećenog, vodeći računa da se primenjivanjem jednog ili više vaspitnih naloga ne ometa školovanje ili zaposlenje maloletnika.

Vaspitni nalog može da traje najduže šest meseci, a u tom roku može se zameniti drugim vaspitnim nalogom ili ukinuti.

Izbor i primenjivanje vaspitnog naloga vrši se u saradnji sa roditeljima, usvojiocem ili staraocem maloletnika i nadležnim organom starateljstva.

2. Krivične sankcije

1. Vrste krivičnih sankcija

Član 9

Maloletnicima za učinjena krivična dela mogu se izreći vaspitne mere, kazna maloletničkog zatvora i mere bezbednosti predviđene članom 79. Krivičnog zakonika, osim zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti.

Mlađim maloletnicima mogu se izreći samo vaspitne mere.

Starijim maloletnicima mogu se izreći vaspitne mere, a izuzetno može se izreći kazna maloletničkog zatvora.

Pod uslovima predviđenim ovim zakonom maloletnicima se mogu izreći mere bezbednosti.

2. Svrha vaspitnih mera i kazne maloletničkog zatvora

Član 10

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4. Krivičnog zakonika), svrha krivičnih sankcija prema maloletnicima je da se nadzorom, pružanjem zaštite i pomoći, kao i obezbeđivanjem opšteg i stručnog osposobljavanja utiče na razvoj i jačanje lične odgovornosti maloletnika, na vaspitavanje i pravilan razvoj njegove ličnosti, kako bi se obezbedilo ponovno uključivanje maloletnika u društvenu zajednicu.

Svrha maloletničkog zatvora je, pored svrhe iz stava 1. ovog člana, i vršenje pojačanog uticaja na maloletnog učinioca da ubuduće ne vrši krivična dela, kao i na druge maloletnike da ne vrše krivična dela.

3. Vaspitne mere

Vrste vaspitnih mera

Član 11

Vaspitne mere su:

- 1) mere upozorenja i usmeravanja: sudski ukor i posebne obaveze;
- 2) mere pojačanog nadzora: pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca, pojačan nadzor u drugoj porodici, pojačan nadzor od strane organa starateljstva, pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika;
- 3) zavodske mere: upućivanje u vaspitnu ustanovu, upućivanje u vaspitno-popravni dom, upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje.

Mere upozorenja i usmeravanja izriču se kad je potrebno i dovoljno takvim merama uticati na ličnost maloletnika i njegovo ponašanje.

Mere pojačanog nadzora izriču se kad za vaspitavanje i razvoj maloletnika treba preduzeti trajnije mere uz odgovarajući stručni nadzor i pomoć, a nije potrebno maloletnikovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.

Zavodske mere izriču se prema maloletniku prema kome treba preduzeti trajnije mere vaspitavanja, lečenja i osposobljavanja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine, radi vršenja pojačanog uticaja na maloletnika. Zavodske mere izriču se kao poslednje sredstvo i mogu trajati, u granicama određenim ovim zakonom, samo koliko je potrebno da bi se ostvarila svrha vaspitnih mera.

Izbor vaspitne mere

Član 12

Pri izboru vaspitne mere sud će posebno uzeti u obzir uzrast i zrelost maloletnika, druga svojstva njegove ličnosti i stepen poremećaja u društvenom ponašanju, težinu dela, pobude iz kojih je delo učinio, sredinu i prilike u kojima je živeo, ponašanje posle učinjenog krivičnog dela, a posebno, da li je sprečio ili pokušao da spreči nastupanje štetne posledice, naknadio ili pokušao da naknadi pričinjenu štetu, da li je prema maloletniku ranije bila izrečena krivična ili prekršajna sankcija, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja za izricanje one mere kojom će se najbolje postići svrha vaspitnih mera.

Sudski ukor

Član 13

Sudski ukor se izriče ako se iz odnosa maloletnika prema učinjenom krivičnom delu i njegove spremnosti da ubuduće ne čini krivična dela može zaključiti da ga je dovoljno samo prekoriti.

Pri izricanju sudskog ukora sud će maloletniku ukazati na neprihvatljivost njegovog postupka i predočiti da mu može biti izrečena druga sankcija ako ponovo učini krivično delo.

Posebne obaveze

Član 14

Sud maloletniku može izreći jednu ili više posebnih obaveza, ako oceni da je odgovarajućim zahtevima ili zabranama potrebno uticati na maloletnika i njegovo ponašanje.

Sud može maloletniku izreći obavezu:

- 1) da se izvini oštećenom;
- 2) da u okviru sopstvenih mogućnosti naknadi štetu koju je prouzrokovao;
- 3) da redovno pohađa školu ili ne izostaje sa posla;
- 4) da se osposobljava za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima;
- 5) da se, bez naknade, uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja;
- 6) da se uključi u određene sportske aktivnosti;
- 7) da se podvrgne odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga;
- 8) da se uključi u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu i da postupa po programima rada koji su za njega sačinjeni u tim ustanovama;
- 9) da pohađa kurseve za stručno osposobljavanje ili da se priprema i polaže ispite kojima se proverava određeno znanje;
- 10) da ne može da napusti mesto prebivališta ili boravišta, bez saglasnosti suda i posebnog odobrenja organa starateljstva.

Prilikom izbora pojedinih obaveza sud će posebno voditi računa da one budu prilagođene ličnosti maloletnika i prilikama u kojima živi, odnosno ceniti njegovu spremnost da saraduje u njihovom ostvarivanju.

Posebne obaveze iz stava 2. tač. 3) i 4) i tač. 6) -10) ovog člana mogu se izreći u trajanju do jedne godine, s tim da sud može, dok traje izvršenje, izmeniti ili obustaviti njihovo izvršenje.

U okviru obaveze iz stava 2. tačka 2) ovog člana sud će odrediti visinu i način naknade štete radom maloletnika, i to najviše 60 časova u periodu od tri meseca, koliko može trajati ova posebna obaveza, ali tako da taj rad ne ometa školovanje ili zaposlenje maloletnika.

U okviru obaveze iz stava 2. tačka 5. ovog člana maloletnik može raditi najviše 120 časova u periodu od šest meseci, koliko može trajati ova posebna obaveza, ali tako da taj rad ne ometa njegovo školovanje ili zaposlenje.

Nadzor nad izvršenjem posebnih obaveza vrši sud, s tim što o tome može tražiti izveštaj i mišljenje organa starateljstva.

Kada izriče ovu vaspitnu meru, sud će maloletnika upozoriti da mu u slučaju neispunjenja jedne ili više posebnih obaveza one mogu biti zamenjene nekom drugom obavezom, odnosno drugom vaspitnom merom.

Pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca

Član 15

Meru pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca sud će izreći ako su roditelji, usvojilac, odnosno staralac propustili da vrše potrebnu brigu i nadzor nad maloletnikom, a u mogućnosti su da ovakvu brigu i nadzor vrše i to se od njih može s osnovom očekivati.

Ova mera može da traje najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku.

Kad sud izrekne meru iz stava 1. ovog člana daje roditelju, usvojiocu, odnosno staraocu potrebna uputstva i nalaže mu određene dužnosti koje treba da preduzme za vaspitavanje maloletnika, njegovo lečenje i otklanjanje štetnih uticaja na njega.

Pri izricanju mere iz stava 1. ovog člana sud će odrediti da organ starateljstva proverava njeno izvršenje i ukazuje pomoć roditelju, usvojiocu ili staraocu.

Pojačan nadzor u drugoj porodici

Član 16

Ako roditelj, usvojlac, odnosno staralac maloletnika nisu u mogućnosti da nad njim vrše nadzor ili ako se to od njih ne može s osnovom očekivati, maloletnik će se smestiti u drugu porodicu koja je voljna da ga primi i koja ima mogućnosti da nad njim vrši pojačan nadzor.

Pri izricanju ove mere sud će odrediti da organ starateljstva proverava njeno izvršenje i ukazuje pomoć porodici u koju je maloletnik smešten.

Mera pojačanog nadzora u drugoj porodici može da traje najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku. Izvršenje ove mere obustaviće se kada roditelji, usvojlac, odnosno staralac maloletnika steknu mogućnost da nad njim vrše pojačan nadzor ili kada prema rezultatu izvršenja mere prestane potreba za pojačanim nadzorom.

Pojačan nadzor od strane organa starateljstva

Član 17

Ako roditelji, usvojlac, odnosno staralac maloletnika nisu u mogućnosti da vrše pojačan nadzor, a ne postoje uslovi za pojačan nadzor u drugoj porodici, maloletnik će se staviti pod nadzor organa starateljstva.

Ova mera može da traje najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku.

Dok traje ova mera maloletnik ostaje kod svojih roditelja ili drugih lica koja ga izdržavaju, odnosno koja se o njemu staraju, a pojačan nadzor nad njim vrši određeno službeno lice organa starateljstva ili drugo stručno lice koje odredi organ starateljstva.

Organ starateljstva brine se o školovanju maloletnika, njegovom zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utiče, potrebnom lečenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika

Član 18

Meru pojačanog nadzora uz obavezu dnevnog boravaka u ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika, sud će izreći ako je uz neku od odgovarajućih vaspitnih mera pojačanog nadzora potrebno i angažovanje stručnih lica u posebnoj ustanovi koja se bavi vaspitavanjem i obrazovanjem maloletnika.

Ova mera može da traje najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku.

Dok traje ova mera maloletnik i dalje ostaje kod svojih roditelja ili drugih lica koja se o njemu staraju, a u toku dana provodi određeno vreme u ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika, ali tako da to ne ometa njegovo školovanje ili redovno odlaženje na posao. U takvoj ustanovi će se odgovarajućim vaspitnim i obrazovnim sadržajima uticati na budući život i ponašanje maloletnika u užoj i široj socijalnoj sredini. O izvršenju ove mere stara se organ starateljstva.

Posebne obaveze uz mere pojačanog nadzora

Član 19

Uz vaspitnu meru pojačanog nadzora sud može maloletniku izreći jednu ili više posebnih obaveza iz člana 14. stav 2. ovog zakona.

Na trajanje posebnih obaveza koje se mogu izreći uz meru pojačanog nadzora primenjuju se odredbe člana 14. st. 4, 5. i 6. ovog člana, s tim da sud može u tom vremenu izmeniti ili obustaviti obaveze koje je izrekao.

Pri izricanju posebnih obaveza sud će posebno ukazati maloletniku i njegovim roditeljima, usvojiocu odnosno staraocu da se u slučaju neispunjenja ovih obaveza izrečena mera pojačanog nadzora može zameniti drugom vaspitnom merom.

Upućivanje u vaspitnu ustanovu

Član 20

Sud će izreći meru upućivanja u vaspitnu ustanovu kada maloletnika treba izdvojiti iz dotadašnje sredine i obezbediti mu pomoć i stalni nadzor od strane stručnih lica.

U vaspitnoj ustanovi maloletnik ostaje najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud svakih šest meseci razmatra da li postoje osnovi za obustavu izvršenja mere ili za njenu zamenu drugom vaspitnom merom.

Upućivanje u vaspitno-popravni dom

Član 21

Sud će izreći meru upućivanja u vaspitno-popravni dom maloletniku prema kome, pored izdvajanja iz dotadašnje sredine, treba primeniti pojačane mere nadzora i posebne stručne programe vaspitavanja.

Pri odlučivanju da li će izreći ovu meru sud će posebno uzeti u obzir raniji život maloletnika, stepen poremećaja ponašanja, težinu i prirodu učinjenog krivičnog dela i okolnost da li je prema maloletniku ranije bila izrečena neka krivična ili prekršajna sankcija.

U vaspitno-popravnom domu maloletnik ostaje najmanje šest meseci, a najviše četiri godine, s tim da sud svakih šest meseci razmatra da li postoje osnovi za obustavu izvršenja mere ili za njenu zamenu drugom vaspitnom merom.

Uslovni otpust kod upućivanja u vaspitnu ustanovu i vaspitno-popravni dom

Član 22

Maloletnika koji je u vaspitnoj ustanovi ili u vaspitno-popravnom domu proveo najmanje šest meseci sud može uslovno otpustiti iz zavoda odnosno ustanove, ako se na osnovu uspeha postignutog u vaspitanju može osnovano očekivati da on neće ubuduće vršiti krivična dela i da će se u sredini u kojoj bude živeo dobro vladati.

Sud može odlučiti da se prema maloletniku dok traje uslovni otpust odredi neka mera pojačanog nadzora uz mogućnost primenjivanja jedne ili više odgovarajućih posebnih obaveza iz člana 14. ovog zakona.

Uslovni otpust traje najduže do isteka zakonskog roka upućivanja u vaspitnu ustanovu ili vaspitno-popravni dom, ako pre toga sud nije obustavio izvršenje vaspitne mere ili je zamenio drugom merom.

Ako za vreme trajanja uslovnog otpusta maloletnik učini novo krivično delo, ili ako određena mera pojačanog nadzora ne postiže svrhu ili maloletnik ne ispunjava posebne obaveze koje su mu određene uz meru pojačanog nadzora, sud može opozvati uslovni otpust. Vreme provedeno na uslovnom otpustu ne uračunava se u zakonsko trajanje izrečene vaspitne mere.

Upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje

Član 23

Prema maloletniku ometenom u psihofizičkom razvoju ili sa psihičkim poremećajima sud može, umesto mere upućivanja u vaspitnu ustanovu ili vaspitno-popravni dom, izreći meru upućivanja u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje.

Ova mera izreći će se umesto mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi (član 81. Krivičnog zakonika), ako se u posebnoj ustanovi za lečenje i osposobljavanje može obezbediti čuvanje i lečenje maloletnika i time postići svrha te mere bezbednosti.

Ako je vaspitna mera izrečena na osnovu stava 1. ovog člana, maloletnik u posebnoj ustanovi za lečenje i osposobljavanje može da ostane najviše tri godine, s tim da sud razmatra svakih šest meseci da li postoje osnovi za obustavu izvršenja mere ili za njenu zamenu drugom merom.

U posebnoj ustanovi za lečenje i osposobljavanje, ako je ova mera izrečena umesto mere bezbednosti, maloletnik ostaje dok je potrebno, a kada navrší dvadeset jednu godinu izvršenje

mere se nastavlja u ustanovi u kojoj se izvršava mera bezbednosti obaveznog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi.

Obustava izvršenja i zamena izrečene vaspitne mere drugom vaspitnom merom

Član 24

Ako se posle donošenja odluke o izricanju posebne obaveze, mere pojačanog nadzora ili zavodske mere pojave okolnosti kojih nije bilo u vreme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a koje bi značajno uticale na izbor vaspitne mere, ili ako se odluka ne može izvršiti usled odbijanja maloletnika ili njegovih roditelja, usvojioca, odnosno staraoca da postupe po izrečenoj meri ili po nalogu onoga ko meru izvršava ili ako nastupe druge okolnosti predviđene zakonom, a one bi bile od uticaja na donošenje odluke, sud može obustaviti izvršenje ili izrečenu meru zameniti drugom takvom merom.

Ako za pojedine mere nije što drugo propisano, osim slučajeva iz stava 1. ovog člana, izvršenje posebnih obaveza, mere pojačanog nadzora ili zavodske mere može se, s obzirom na postignuti uspeh u vaspitavanju, obustaviti, a može se zameniti drugom takvom merom kojom će se bolje postići svrha vaspitnih mera, s tim što se:

- 1) izvršenje mere upućivanja u vaspitnu ustanovu ne može obustaviti pre isteka roka od šest meseci, a do isteka ovog roka može se zameniti merom pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika, merom upućivanja maloletnika u vaspitno-popravni dom ili u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje;
- 2) izvršenje mere upućivanja u vaspitno-popravni dom ne može obustaviti pre isteka roka od šest meseci, a do isteka ovog roka može se zameniti merom upućivanja maloletnika u vaspitnu ustanovu ili u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje.

Ponovno odlučivanje o vaspitnim merama

Član 25

Ako je od pravnosnažnosti odluke kojom je izrečena neka od mera posebnih obaveza ili mera pojačanog nadzora proteklo više od šest meseci ili ako je od pravnosnažnosti odluke kojom je izrečena zavodska mera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovo ceniti potrebu izvršenja izrečene mere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mera izvrši, ne izvrši ili da se zameni drugom merom.

Izricanje vaspitne mere za krivična dela u sticaju

Član 26

Ako je maloletnik učinio više krivičnih dela u sticaju, a sud odluči da izrekne vaspitnu meru, cenice jedinstveno sva dela i izreći će samo jednu vaspitnu meru, osim u slučaju predviđenom članom 19. stav 1. ovog zakona.

Sud će na isti način postupiti i ako se posle izrečene vaspitne mere utvrdi da je maloletnik pre ili posle njenog izricanja učinio drugo krivično delo.

Davanje podataka o izrečenim vaspitnim merama

Član 27

Podaci o izrečenim vaspitnim merama mogu se dati samo sudu, javnom tužilaštvu i organu starateljstva.

Ne mogu se davati podaci o vaspitnim merama izrečenim za krivična dela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, ako je lice na koje se podaci odnose navršilo dvadeset jednu godinu.

4. Kazna maloletničkog zatvora

Kažnjavanje starijih maloletnika

Član 28

Starijem maloletniku koji je učinio krivično delo za koje je zakonom propisana kazna zatvora teža od pet godina, može se izreći kazna maloletničkog zatvora ako zbog visokog stepena krivice, prirode i težine krivičnog dela ne bi bilo opravdano izreći vaspitnu meru.

Maloletnički zatvor

Član 29

Maloletnički zatvor ne može biti kraći od šest meseci ni duži od pet godina, a izriče se na pune godine i mesece. Za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora dvadeset godina ili teža kazna, ili u slučaju sticaja najmanje dva krivična dela za koja je propisana kazna zatvora teža od deset godina, maloletnički zatvor može se izreći u trajanju do deset godina.

Odmeravanje kazne maloletničkog zatvora

Član 30

Sud će starijem maloletniku odmeriti kaznu maloletničkog zatvora u granicama koje su ovim zakonom propisane, imajući u vidu svrhu maloletničkog zatvora i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču na visinu kazne (član 54. Krivičnog zakonika), a posebno stepen zrelosti maloletnika i vreme koje je potrebno za njegovo vaspitavanje i stručno osposobljavanje.

Starijem maloletniku za određeno krivično delo sud ne može izreći kaznu maloletničkog zatvora u trajanju dužem od propisane kazne zatvora za to delo, ali sud nije vezan za najmanju meru propisane kazne.

Odmeravanje kazne maloletničkog zatvora za krivična dela u sticaju

Član 31

Ako stariji maloletnik učini više krivičnih dela u sticaju, a sud nađe da za svako krivično delo treba izreći kaznu maloletničkog zatvora, odmeriće po slobodnoj oceni za sva dela jednu kaznu u granicama određenim u članu 29. ovog zakona.

Ako sud nađe da bi za neko krivično delo u sticaju starijeg maloletnika trebalo kazniti, a za druga krivična dela izreći vaspitnu meru, za sva dela u sticaju izreći će samo kaznu maloletničkog zatvora.

Ako je sud za krivična dela u sticaju utvrdio kazne zatvora i maloletničkog zatvora izreći će zatvor kao jedinstvenu kaznu primenom pravila predviđenih u članu 60. stav 4. Krivičnog zakonika.

Ako sud nađe da bi za neka krivična dela u sticaju trebalo izreći vaspitnu meru, a za druga kaznu zatvora, izreći će samo kaznu zatvora.

Sud će na način iz st. 1-4. ovog člana postupiti i u slučaju ako posle izrečene kazne utvrdi da je osuđeni pre ili posle njenog izricanja učinio drugo krivično delo.

Uslovni otpust kod kazne maloletničkog zatvora

Član 32

Lice kome je izrečena kazna maloletničkog zatvora sud može uslovno otpustiti ako je izdržalo trećinu izrečene kazne, ali ne pre nego što je proteklo šest meseci, ako se na osnovu postignutog uspeha izvršenja može opravdano očekivati da će se na slobodi dobro ponašati i da neće vršiti krivična dela. Uz uslovni otpust sud može da odredi i neku od mera pojačanog nadzora uz mogućnost primenjivanja jedne ili više odgovarajućih posebnih obaveza iz člana 14. ovog zakona.

Na opozivanje uslovnog otpusta shodno se primenjuju odredbe Krivičnog zakonika i člana 144. stav 4. ovog zakona.

Zastarelost izvršenja kazne maloletničkog zatvora

Član 33

Kazna maloletničkog zatvora ne može se izvršiti ako je proteklo:

1) deset godina od osude na maloletnički zatvor preko pet godina;

2) pet godina od osude na maloletnički zatvor preko tri godine;

3) tri godine od osude na maloletnički zatvor do tri godine.

Davanje podataka iz kaznene evidencije o osudama na kaznu maloletničkog zatvora

Član 34

Podaci o osudi na kaznu maloletničkog zatvora ne mogu se dati nikome, osim u slučajevima predviđenim u članu 102. stav 2. Krivičnog zakonika.

Prestanak vaspitne mere usled izricanja kazne maloletničkog zatvora ili zatvora

Član 35

Ako za vreme trajanja vaspitne mere sud izrekne starijem maloletniku kaznu maloletničkog zatvora, vaspitna mera prestaje kada osuđeni započne izdržavanje izrečene kazne.

Ako za vreme trajanja vaspitne mere sud izrekne punoletnom licu kaznu maloletničkog zatvora ili kaznu zatvora u trajanju od najmanje godinu dana, vaspitna mera prestaje kada ovo lice započne izdržavanje kazne, a ako je izrečena kazna maloletničkog zatvora ili zatvora u kraćem trajanju, sud će u presudi odlučiti da li će se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje vaspitne mere ili će se obustaviti njeno izvršenje.

Dejstvo vaspitnih mera i kazne maloletničkog zatvora

Član 36

Vaspitne mere i maloletnički zatvor ne povlače pravne posledice koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava (član 95. stav 2. Krivičnog zakonika).

Lice prema kome se izvršava zavodska vaspitna mera, kao i lice koje izdržava kaznu maloletničkog zatvora ne može za to vreme vršiti izborne funkcije u državnim organima, organima teritorijalne autonomije, organima lokalne samouprave, organima upravljanja, poslovnim organima ili drugim organima u preduzećima ili drugim organizacijama koje posluju

državnom imovinom, odnosno organizacijama kojima je zakonom povereno vršenje određenih javnih ovlašćenja.

Evidencija o izrečenim vaspitnim merama i kazni maloletničkog zatvora

Član 37

Evidenciju o izrečenim vaspitnim merama i kazni maloletničkog zatvora vodi sud koji je sudio u prvom stepenu.

Način vođenja evidencije određuje se posebnim aktom.

Rehabilitacija kod kazne maloletničkog zatvora

Član 38

Odredbe o rehabilitaciji iz čl. 97-100. Krivičnog zakonika shodno se primenjuju i na maloletnike osuđene na kaznu maloletničkog zatvora.

5. Primena mera bezbednosti

Izricanje mera bezbednosti maloletnicima

Član 39

Mere bezbednosti mogu se izreći maloletnicima ako im je izrečena vaspitna mera ili kazna maloletničkog zatvora.

Mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana ne mogu se izreći uz mere upozorenja i usmeravanja.

Mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi može se izreći samostalno.

6. Primena odredaba o maloletnicima na punoletna lica

Izricanje krivičnih sankcija punoletnim licima za dela koja su učinila kao maloletnici

Član 40

Punoletnom licu koje je navršilo dvadeset jednu godinu ne može se suditi za krivično delo koje je učinilo kao mlađi maloletnik.

Punoletnom licu koje je krivično delo učinilo kao maloletnik, a u vreme suđenja nije navršilo dvadeset jednu godinu, može se izreći odgovarajuća vaspitna mera (posebne obaveze, mera pojačanog nadzora od strane organa starateljstva ili mera upućivanja u vaspitno-popravni dom), a iz razloga predviđenih u članu 28. ovog zakona, kazna maloletničkog zatvora. Pri oceni da li će i koju od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog dela, vreme koje je proteklo od njegovog izvršenja, svojstva ličnosti, vladanje učinioca, kao i svrhu koju treba postići ovom sankcijom.

Izuzetno od odredbe stava 2. ovog člana, punoletnom licu koje je u vreme suđenja navršilo dvadeset jednu godinu, sud može, umesto maloletničkog zatvora, izreći zatvor ili uslovnu osudu. Kazna zatvora, izrečena u ovom slučaju, ima u pogledu rehabilitacije, zastarelosti, uslovnog otpusta i pravnih posledica osude isto pravno dejstvo kao i kazna maloletničkog zatvora .

Punoletnim licima navedenim u st. 2. i 3. ovog člana uz izrečenu sankciju može se izreći odgovarajuća mera bezbednosti pod uslovima predviđenim ovim zakonom.

Izricanje vaspitnih mera mlađim punoletnim licima

Član 41

Učiniocu koji je kao punoletan izvršio krivično delo, a u vreme suđenja nije navršio dvadeset jednu godinu, sud može izreći bilo koju meru posebnih obaveza, meru pojačanog nadzora od strane organa starateljstva ili meru upućivanja u vaspitno-popravni dom ako se, s obzirom na obeležja njegove ličnosti i okolnosti pod kojima je delo učinio, može očekivati da će se ovim vaspitnim merama postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.

Mlađem punoletnom licu kome je izrečena vaspitna mera sud može, pod uslovima predviđenim ovim zakonom, izreći odgovarajuću meru bezbednosti.

II SUDSKI ORGANI I KRIVIČNI POSTUPAK PREMA MALOLETNICIMA

1. Nadležnost za vođenje postupka

Član 42

Postupak prema maloletniku u prvom stepenu vodi se pred sudijom za maloletnike i većem za maloletnike okružnog suda.

Veće za maloletnike u prvostepenom sudu sastavljeno je od sudije za maloletnike i dvojice sudija-porotnika, po pravilu različitog pola. Sudija za maloletnike je predsednik veća.

Sudija za maloletnike prvostepenog suda sprovodi pripremni postupak i vrši druge poslove u postupku prema maloletnicima.

Član 43

U drugom stepenu nadležno je veće za maloletnike neposredno višeg suda, koje je sastavljeno od trojice sudija i određuje se rasporedom poslova u tom sudu.

Veće za maloletnike u sastavu iz stava 1. ovog člana, odlučuje o žalbama protiv odluka veća za maloletnike prvostepenog suda, žalbama protiv rešenja javnog tužioca za maloletnike i sudije za maloletnike u slučajevima predviđenim u ovom zakonu, kao i u slučajevima kad je ovim zakonom određeno da odlučuje veće za maloletnike neposredno višeg suda.

Kad veće za maloletnike sudi na pretresu, sastavljeno je od dvojice sudija i trojice sudija-porotnika.

Član 44

Sudija za maloletnike i sudije veća za maloletnike moraju biti lica koja su stekla posebna znanja iz oblasti prava deteta i prestupništva mladih.

Sudije-porotnici biraju se iz redova nastavnika, učitelja, vaspitača, kao i drugih stručnih lica koja imaju iskustvo u radu sa decom i mladima.

Član 45

Za postupak prema maloletniku mesno nadležan je, po pravilu, sud njegovog prebivališta, a ako maloletnik nema prebivalište ili ono nije poznato - sud boravišta maloletnika. Postupak se može sprovesti pred sudom boravišta maloletnika koji ima prebivalište ili pred sudom mesta izvršenja krivičnog dela, odnosno pred sudom na čijem se području nalazi zavod ili ustanova za izvršenje krivičnih sankcija u kojoj se maloletnik nalazi, ako je očigledno da će se pred tim sudom lakše sprovesti postupak.

2. Krivični postupak prema maloletnicima

Opšte odredbe

Član 46

Odredbe ovog zakona primenjuju se u postupku prema licima za koja postoji osnovana sumnja da su izvršila krivično delo kao maloletnici, a u vreme pokretanja postupka, odnosno suđenja nisu navršila dvadeset jednu godinu. Odredbe čl. 48-50, čl. 53-56, čl. 64. i 66, člana 68. stav 1. i čl. 75. i 76. ovog zakona primenjuju se u postupku prema mlađem punoletnom licu ako se do početka glavnog pretresa, na osnovu ispitivanja ličnosti tog lica, ustanovi da dolazi u obzir da mu se izrekne vaspitna mera iz člana 41. ovog zakona.

Član 47

Kad javni tužilac za maloletnike utvrdi da lice protiv koga je podneta krivična prijava ili predlog oštećenog za pokretanje postupka u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršilo četrnaest godina, odbaciće krivičnu prijavu ili predlog oštećenog, a rešenje o odbacivanju dostaviće se organu starateljstva radi preduzimanja mera u okviru njegovih nadležnosti.

U slučaju da sud u toku postupka utvrdi da maloletnik u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršio četrnaest godina, krivični postupak će se obustaviti, a rešenje o obustavljanju postupka dostaviće se organu starateljstva radi preduzimanja mera u okviru njegovih nadležnosti.

Član 48

Maloletniku se ne može suditi u odsustvu.

Pri preduzimanju radnji kojima prisustvuje maloletnik, a naročito pri njegovom saslušanju, učesnici u postupku dužni su da postupaju obazrivo, vodeći računa o zrelosti, drugim ličnim svojstvima i zaštiti privatnosti maloletnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno uticalo na njegov razvoj.

Član 49

Maloletnik mora imati branioca prilikom prvog saslušanja, kao i tokom čitavog postupka.

Ako sam maloletnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branioca, njega će po službenoj dužnosti postaviti sudija za maloletnike.

Branilac maloletnika može biti samo advokat koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava deteta i prestupništva mladih.

Član 50

Niko ne može biti oslobođen dužnosti da svedoči o okolnostima potrebnim za ocenjivanje zrelosti maloletnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi.

Član 51

Kad je maloletnik učestvovao u izvršenju krivičnog dela zajedno sa punoletnim licem, postupak prema njemu će se razdvojiti i sprovesti po odredbama ovog zakona.

Postupak prema maloletniku može se spojiti sa postupkom protiv punoletnog lica i sprovesti po opštim odredbama Zakonika o krivičnom postupku, samo ako je spajanje postupka neophodno

za svestrano razjašnjenje stvari. Rešenje o tome donosi veće za maloletnike okružnog suda. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Kad se sprovodi jedinstveni postupak za maloletnika i punoletne učinioce, u pogledu maloletnika će se uvek primeniti odredbe čl. 48-50, čl. 53-56, čl. 64. i 66, člana 68. stav 1. i čl. 75. i 76. ovog zakona kad se na glavnom pretresu razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloletnika, kao i čl. 78. i 79, a ostale odredbe ovog zakona - ukoliko njihova primena nije u suprotnosti sa vođenjem jedinstvenog postupka.

Član 52

Kad postoji osnovana sumnja da je lice učinilo neko krivično delo kao maloletno, a neko kao punoletno, po pravilu će se sprovesti jedinstven postupak pred većem koje sudi maloletnim licima, ukoliko to lice u vreme pokretanja postupka nije navršilo dvadeset jednu godinu.

Član 53

U postupku prema maloletnicima, pored ovlašćenja koja su izričito predviđena u odredbama ovog zakona, organ starateljstva ima pravo da se upozna sa tokom postupka, da u toku postupka stavlja predloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.

O svakom pokretanju postupka prema maloletniku javni tužilac za maloletnike će obavestiti nadležni organ starateljstva.

Ako je javni tužilac za maloletnike propustio da o pokretanju postupka prema maloletniku obavesti nadležni organ starateljstva, to će učiniti sudija za maloletnike, koji će uz zahtev za izveštaj u smislu člana 64. ovog zakona dostaviti i kopiju zahteva javnog tužioca za maloletnike za pokretanje pripremnog postupka.

Član 54

Maloletnik se poziva preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe hitnog postupanja ili drugih okolnosti.

Kad se maloletnik dovodi u smislu člana 135. Zakonika o krivičnom postupku, ovu meru sprovode službena lica organa unutrašnjih poslova u civilnoj odeći, vodeći računa da to čine na neupadljiv način.

Odluke i druga pismena dostavljaju se maloletniku shodno odredbama člana 162. Zakonika o krivičnom postupku, s tim da se maloletniku neće dostavljati pismena isticanjem na oglasnoj tabli suda, niti će se primenjivati odredba člana 158. stav 2. Zakonika o krivičnom postupku.

Član 55

Bez dozvole suda ne sme se objaviti tok krivičnog postupka prema maloletniku, ni odluka donesena u tom postupku.

Objaviti se može samo onaj deo postupka, odnosno samo onaj deo odluke za koji postoji odobrenje, ali u tom slučaju ne smeju se navesti ime maloletnika i drugi podaci na osnovu kojih bi se moglo zaključiti o kom je maloletniku reč.

Član 56

Organi koji učestvuju u postupku prema maloletniku, kao i drugi organi i ustanove od kojih se traže obaveštenja, izveštaji ili mišljenja, dužni su da postupaju najhitnije kako bi se postupak što pre završio.

Pokretanje postupka

Član 57

Krivični postupak prema maloletniku pokreće se za sva krivična dela samo po zahtevu javnog tužioca za maloletnike koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava deteta i prestupništva mladih.

Za krivična dela za koja se goni po predlogu ili privatnoj tužbi, postupak se može pokrenuti ako je oštećeni stavio predlog za pokretanje postupka nadležnom javnom tužiocu za maloletnike u roku predviđenom u članu 53. Zakonika o krivičnom postupku.

Ako javni tužilac za maloletnike ne podnese zahtev za pokretanje postupka prema maloletniku, obavestiće o tome u roku od osam dana oštećenog. Oštećeni ne može preuzeti krivično gonjenje, ali ima pravo da u roku od osam dana od prijema obaveštenja javnog tužioca za maloletnike, a ako nije obavešten, onda u roku od tri meseca od dana odbacivanja krivične prijave, odnosno predloga iz stava 2. ovog člana, zahteva da veće za maloletnike neposredno višeg suda odluči o pokretanju postupka.

Član 58

Za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina ili novčana kazna javni tužilac za maloletnike može odlučiti da ne zahteva pokretanje krivičnog postupka iako postoje dokazi iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je maloletnik učinio krivično delo, ako smatra da ne bi bilo celishodno da se vodi postupak prema maloletniku s obzirom na prirodu krivičnog dela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloletnika i njegova lična svojstva. Radi utvrđivanja ovih okolnosti javni tužilac za maloletnike može zatražiti obaveštenja od roditelja, usvojioca, odnosno staraoca maloletnika, drugih lica i ustanova, a kad je to potrebno, može ova lica i maloletnika pozvati radi neposrednog obaveštavanja. On može zatražiti mišljenje od organa starateljstva o celishodnosti pokretanja postupka prema maloletniku, a može prikupljanje tih podatka poveriti i stručnom licu (socijalnom radniku, psihologu, pedagogu, specijalnom pedagogu i dr.) ako ga ima u javnom tužilaštvu.

Ako za donošenje odluke iz stava 1. ovog člana treba da se ispitaju lična svojstva maloletnika, javni tužilac za maloletnike može, u sporazumu sa organom starateljstva, uputiti maloletnika u prihvatilište za decu i omladinu ili u vaspitnu ustanovu, ali najduže do trideset dana.

Kad je izvršenje kazne ili vaspitne mere u toku, javni tužilac za maloletnike može odlučiti da ne zahteva pokretanje krivičnog postupka za drugo krivično delo maloletnika, ako s obzirom na težinu tog krivičnog dela, kao i na kaznu, odnosno vaspitnu meru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje postupka i izricanje krivične sankcije za to delo.

Kad javni tužilac za maloletnike u slučajevima iz st. 1. i 3. ovog člana oceni da nije celishodno da se pokrene postupak prema maloletniku, obavestiće o tome, uz navođenje razloga, u roku od osam dana od prijema obaveštenja organ starateljstva i oštećenog koji mogu u roku od osam

dana zahtevati od veća za maloletnike neposredno višeg suda da odluči o pokretanju postupka u smislu člana 57. stav. 3. ovog zakona. Takav zahtev oštećeni i organ starateljstva mogu uputiti u roku od tri meseca od dana odbacivanja krivične prijave, odnosno predloga oštećenog za pokretanje postupka, ako o nepokretanju postupka nisu obavešteni. O nepokretanju postupka javni tužilac za maloletnike će obavestiti i organ unutrašnjih poslova, ako je taj organ podneo krivičnu prijavu.

Član 59

U slučajevima iz člana 57. stav 3. i člana 58. stav 4. ovog zakona veće za maloletnike neposredno višeg suda rešava u sednici pošto prethodno pribavi spise od javnog tužioca za maloletnike. Na sednicu se poziva javni tužilac za maloletnike.

Veće za maloletnike može odlučiti da se postupak ne pokrene ili da se prema maloletniku pokrene postupak pred sudijom za maloletnike. Protiv rešenja veća za maloletnike nije dozvoljena žalba.

Kad veće odluči da se prema maloletniku pokrene postupak pred sudijom za maloletnike, javni tužilac za maloletnike mora učestvovati u ovom postupku.

Član 60

Kad prikuplja obaveštenja od maloletnika, organ unutrašnjih poslova koji postupa u smislu člana 226. stav 1, 3, 4, 5, 6. i 10. Zakonika o krivičnom postupku, čini to u prisustvu roditelja, usvojioca, odnosno staraoca maloletnika. Prikupljanje obaveštenja obavlja policajac za maloletnike. Policajac za maloletnike je lice koje je steklo posebna znanja iz oblasti prava deteta i prestupništva mladih.

Član 61

Maloletnik se ne može zadržati u smislu člana 229. Zakonika o krivičnom postupku.

Član 62

Javni tužilac za maloletnike može odluku o nepokretanju postupka iz člana 58. stav 1. ovog zakona usloviti pristankom maloletnika i njegovih roditelja, usvojioca ili staraoca, kao i spremnošću maloletnika da prihvati i ispuni jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 7. stav 1. tač. 1) -3) ovog zakona.

Prilikom izbora pojedinog vaspitnog naloga javni tužilac za maloletnike će posebno voditi računa da one budu prilagođene ličnosti maloletnika i prilikama u kojima živi, uzimajući u obzir njegovu spremnost da sarađuje u njihovoj primeni.

Za primenu vaspitnog naloga iz člana 7. stav 1. tačka. 1) ovog zakona neophodan je pristanak oštećenog.

Ako maloletnik u potpunosti ispuni preuzeti vaspitni nalog, o čemu izveštaj podnosi organ starateljstva, javni tužilac za maloletnike će doneti rešenje o odbacivanju krivične prijave, odnosno predloga oštećenog za pokretanje postupka.

Javni tužilac za maloletnike prijavu, odnosno predlog oštećenog za pokretanje postupka, može odbaciti i ako maloletnik delimično ispuni preuzeti vaspitni nalog, ukoliko nađe da pokretanje postupka, s obzirom na prirodu krivičnog dela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloletnika, njegova lična svojstva i razloge neispunjenja preuzetog vaspitnog naloga u potpunosti, ne bi bilo celishodno.

Ako maloletnik ne izvrši preuzeti vaspitni nalog ili ga izvrši samo delimično, ali u meri koja opravdava pokretanje postupka, javni tužilac za maloletnike podnosi zahtev za pokretanje pripremnog postupka sudiji za maloletnike nadležnog suda.

O odbacivanju krivične prijave, odnosno predloga oštećenog, javni tužilac za maloletnike obaveštava oštećenog, koji nema pravo da zahteva pokretanje postupka.

Ako je maloletnik u potpunosti naknadio štetu nastalu krivičnim delom, oštećeni nema pravo da ostvaruje svoj imovinskopravni zahtev, a ako je šteta naknađena delimično, oštećeni može svoj imovinskopravni zahtev da ostvaruje u parnici.

Pripremni postupak

Član 63

Javni tužilac za maloletnike podnosi zahtev za pokretanje pripremnog postupka sudiji za maloletnike nadležnog suda. Ako se sudija za maloletnike ne složi sa zahtevom, zatražiće da o tome odluči veće za maloletnike višeg suda.

Sudija za maloletnike može poveriti organu unutrašnjih poslova da izvrši naredbu o pretresanju stana ili o privremenom oduzimanju predmeta na način predviđen Zakonikom o krivičnom postupku.

Član 64

U pripremnom postupku prema maloletniku, pored činjenica koje se odnose na krivično delo, posebno će se utvrditi uzrast maloletnika, činjenice potrebne za ocenu njegove zrelosti, ispitaće se sredina u kojoj i prilike pod kojima maloletnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove ličnosti i ponašanja.

Radi utvrđivanja tih okolnosti saslušaće se roditelji maloletnika, usvojilac, odnosno staralac i druga lica koja mogu pružiti potrebne podatke. Prikupljanje ovih podataka sudija za maloletnike može poveriti i stručnom licu (socijalnom radniku, psihologu, pedagogu, specijalnom pedagogu i dr.), ako ga ima u sudu.

O okolnostima iz stava 1. ovog člana sud obavezno pribavlja mišljenje organa starateljstva, a ako je prema maloletniku bila izrečena zavodska mera, pribaviće se izveštaj zavoda ili ustanove o primeni te mere.

Kad je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloletnika, stepena zrelosti i drugih svojstava ličnosti potrebno da maloletnika pregledaju veštaci, za ovaj pregled određiće se lekari, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja maloletnika mogu se izvršiti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Član 65

Sudija za maloletnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji držeći se pri tom odredaba ovog zakona i Zakonika o krivičnom postupku u meri koja obezbeđuje prava okrivljenog na odbranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.

Saslušanju maloletnika u pripremnom postupku moraju prisustvovati javni tužilac, branilac za maloletnike i roditelj, usvojilac odnosno staralac maloletnika. Ostalim radnjama u pripremnom postupku ova lica po potrebi prisustvuju. Sudija za maloletnike može narediti da se prilikom izvođenja pojedinih radnji maloletnik udalji.

Sudija za maloletnike može uskratiti prisustvo roditelja, usvojioca, odnosno staraoca maloletnika ako je takva odluka u interesu maloletnika.

Saslušanje maloletnika, kad je to potrebno, obaviće se uz pomoć psihologa, pedagoga ili drugog stručnog lica. Sudija za maloletnike može odobriti da radnjama u pripremnom postupku prisustvuje i predstavnik organa starateljstva. Kad navedeno lice prisustvuje tim radnjama, može stavljati predloge i upućivati pitanja licu koje se saslušava.

Član 66

Sudija za maloletnike može doneti rešenje da se maloletnik u toku pripremnog postupka privremeno smesti u prihvatilište, vaspitnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor organa starateljstva ili da se smesti u drugu porodicu (u daljem tekstu: mera privremenog smeštaja maloletnika), ako je to potrebno radi izdvajanja maloletnika iz sredine u kojoj je živeo ili radi pružanja pomoći, nadzora, zaštite ili smeštaja maloletnika.

Protiv rešenja iz stava 1. žalbu mogu da ulože u roku od 24 časa maloletnik, roditelj, usvojilac, odnosno staralac, branilac i javni tužilac za maloletnike. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja.

Troškovi smeštaja maloletnika isplaćuju se unapred iz budžetskih sredstava i ulaze u troškove krivičnog postupka.

Član 67

Izuzetno, sudija za maloletnike može odrediti da se maloletnik stavi u pritvor, kad za to postoje razlozi iz člana 142. stav 2. Zakonika o krivičnom postupku, ako se svrha, radi čijeg je ostvarenja pritvor određen, ne može postići merom privremenog smeštaja maloletnika iz člana 66. stav 1. ovog zakona.

Vreme provedeno u pritvoru, kao i svako drugo lišenje slobode, uračunava se u trajanje izrečene vaspitne mere upućivanja u vaspitnu ustanovu, upućivanja u vaspitno-popravni dom i kaznu maloletničkog zatvora shodno članu 63. Krivičnog zakonika.

Na osnovu rešenja o pritvoru koje je doneo sudija za maloletnike, pritvor u pripremnom postupku može trajati najduže mesec dana.

Veće za maloletnike istog suda može, iz opravdanih razloga, produžiti pritvor najduže još za mesec dana.

Posle završetka pripremnog postupka, od podnošenja predloga za izricanje krivične sankcije, pritvor prema starijem maloletniku može da traje najduže do šest meseci, a prema mlađem maloletniku najduže četiri meseca.

Od izricanja vaspitne mere upućivanja u vaspitno-popravni dom i od izricanja kazne maloletničkog zatvora pritvor prema maloletniku može trajati najduže šest meseci.

U slučajevima produžavanja pritvora po st. 5. i 6. ovog člana veće za maloletnike je dužno da svakih mesec dana ispita da li postoje razlozi za pritvor i da donese rešenje o ukidanju ili produžavanju pritvora.

U svemu ostalom u pogledu pritvora prema maloletnicima shodno se primenjuju odredbe člana 146. Zakonika o krivičnom postupku.

Član 68

Maloletnik se nalazi u pritvoru odvojeno od punoletnih lica. Izuzetno, sudija za maloletnike može odrediti da maloletnik bude u pritvoru zajedno sa punoletnim licem, koje na njega ne bi štetno

uticalo, a u suprotnom bi usamljenje maloletnika duže trajalo i ostavilo štetne posledice po razvoj njegove ličnosti.

Sudija za maloletnike ima prema pritvorenim maloletnicima ista ovlašćenja koja po Zakoniku o krivičnom postupku pripadaju istražnom sudiji u pogledu punoletnih pritvorenika, ali posebno mora uzeti u obzir svojstva ličnosti i potrebe svakog maloletnog pritvorenika.

Član 69

Pošto ispita sve okolnosti koje se odnose na izvršenje krivičnog dela, zrelost i druge okolnosti u vezi sa ličnošću i prilikama u kojima maloletnik živi, sudija za maloletnike dostavlja spise nadležnom javnom tužiocu za maloletnike koji može, u roku od osam dana, zahtevati da se pripremni postupak dopuni ili podneti obrazloženi predlog veću za maloletnike za izricanje krivične sankcije.

Predlog javnog tužioca za maloletnike treba da sadrži: ime i prezime maloletnika, njegove godine života, opis i zakonski naziv krivičnog dela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloletnik izvršio krivično delo, obrazloženje koje treba da sadrži ocenu stepena zrelosti maloletnika, svojstava njegove ličnosti i predlog da se maloletniku izrekne krivična sankcija.

Član 70

Ako u toku pripremnog postupka ili po njegovom okončanju javni tužilac za maloletnike nađe da nema osnova za vođenje postupka prema maloletniku ili da postoje razlozi iz člana 58. st. 1. i 3. ovog zakona, podneće predlog sudiji za maloletnike da obustavi postupak. O predlogu za obustavljanje postupka javni tužilac za maloletnike obavestiće i organ starateljstva koji je dužan, ako se ne slaže sa predlogom javnog tužioca za maloletnike, da o tome obavesti sudiju za maloletnike u roku od osam dana od dana prijema obaveštenja javnog tužioca za maloletnike.

Ako se sudija za maloletnike ne složi sa predlogom javnog tužioca za maloletnike zatražiće, u roku od tri dana, da o tome odluči veće za maloletnike višeg suda. Veće za maloletnike donosi odluku po saslušanju nadležnog javnog tužioca za maloletnike. Ovako će sudija za maloletnike

postupiti i kad se samo organ starateljstva nije složio sa predlogom javnog tužioca za maloletnike.

Odredba člana 59. stav 3. ovog zakona važi i kad veće za maloletnike ne usvoji predlog javnog tužioca za maloletnike da se postupak obustavi.

Veće za maloletnike može odlučiti da se rešenje o obustavljanju postupka prema maloletniku donese u skladu sa odredbama iz člana 71. ovog zakona.

Član 71

Javni tužilac za maloletnike može podneti predlog da se postupak prema maloletniku obustavi pod uslovom da maloletnik prihvati da ispuni jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 7. stav 1. tač. 1) - 3) ovog zakona.

Ako se sudija za maloletnike ne složi sa predlogom javnog tužioca za maloletnike, odluku donosi veće za maloletnike u roku od osam dana. Veće za maloletnike može doneti rešenje o obustavljanju postupka prema maloletniku ako nađe da određivanje vaspitnog naloga iz člana 7. ovog zakona nije celishodno, a može doneti i odluku u smislu stava 3. ovog člana. Kad veće za maloletnike odredi jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 7. stav 1. tač. 1) - 5) ovog zakona, nadzor nad njihovim sprovođenjem vrši organ starateljstva.

Kad sudija za maloletnike prihvati predlog javnog tužioca za maloletnike, odrediće maloletniku da ispuni jedan ili više vaspitnih naloga iz člana 7. ovog zakona, vodeći računa da oni budu prilagođeni ličnosti maloletnika i prilikama u kojima živi, uzimajući u obzir spremnost maloletnika da saraduje u ispunjenju vaspitnih naloga.

Za izvršenje vaspitnog naloga iz člana 7. stav 1. tačka 1) ovog zakona neophodan je pristanak oštećenog.

Ako maloletnik u potpunosti izvrši preuzeti vaspitni nalog, o čemu izveštaj podnosi organ starateljstva, sudija za maloletnike donosi rešenje o obustavljanju postupka.

Ako maloletnik ne izvrši preuzeti vaspitni nalog ili ga izvrši samo delimično, ali u meri koja opravdava dalje vođenje postupka, sudija za maloletnike o tome obaveštava javnog tužioca za maloletnike koji će u roku od osam dana od prijema tog obaveštenja podneti obrazloženi predlog u smislu člana 69. ovog zakona. Ako javni tužilac za maloletnike nađe da nema osnova za dalje vođenje postupka prema maloletniku primeniće odredbe člana 70. ovog zakona.

O obustavljanju krivičnog postupka sud obaveštava oštećenog, koji nema pravo da zahteva pokretanje postupka.

Ako je maloletnik u potpunosti naknadio štetu nastalu krivičnim delom, oštećeni nema pravo da ostvaruje svoj imovinskopravni zahtev, a ako je šteta naknađena delimično, oštećeni može svoj imovinskopravni zahtev da ostvaruje u parnici.

Član 72

Sudija za maloletnike obaveštava predsednika suda svakih mesec dana o tome koji predmeti maloletnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u toku. Predsednik suda će preduzeti mere da se postupak ubrza.

Postupak pred većem za maloletnike

Član 73

Kad primi predlog javnog tužioca za maloletnike za izricanje krivične sankcije sudija za maloletnike zakazuje sednicu veća ili glavni pretres.

Kazna maloletničkog zatvora i zavodske mere mogu se izreći samo po održanom glavnom pretresu. Ostale vaspitne mere mogu se izreći i u sednici veća.

U sednici veća može se odlučiti da se održi glavni pretres.

Na sednicu veća se pozivaju maloletnik i njegovi roditelji, usvojilac, odnosno staralac, javni tužilac za maloletnike, branilac i predstavnik organa starateljstva. Sednici obavezno prisustvuju javni tužilac za maloletnike, branilac i predstavnik organa starateljstva. Ukoliko javni tužilac za

maloletnike ili branilac neopravdano izostanu sa sednice veća, predsednik veća obaveštava o tome neposredno višeg javnog tužioca, odnosno nadležnu advokatsku komoru.

Sudija za maloletnike saopštiće maloletniku vaspitnu meru koja je prema njemu izrečena u sednici veća.

Član 74

Kad veće za maloletnike odlučuje na osnovu glavnog pretresa, shodno će se primenjivati odredbe Zakonika o krivičnom postupku o pripremama za glavni pretres, o rukovođenju glavnim pretresom, o odlaganju i prekidanju glavnog pretresa, o zapisniku i o toku glavnog pretresa, ali sud može odstupiti od ovih pravila ako smatra da njihova primena u konkretnom slučaju ne bi bila celishodna.

Pored lica navedenih u članu 285. Zakonika o krivičnom postupku, na glavni pretres pozvaće se roditelji maloletnika, usvojilac, odnosno staralac i organ starateljstva.

Osim maloletnika, glavnom pretresu obavezno prisustvuju javni tužilac za maloletnike, branilac i predstavnik organa starateljstva. Ukoliko javni tužilac za maloletnike ili branilac neopravdano izostanu sa glavnog pretresa, predsednik veća obaveštava o tome neposredno višeg javnog tužioca, odnosno nadležnu advokatsku komoru.

Odredbe Zakonika o krivičnom postupku o izmeni i proširenju optužbe primenjivaće se i u postupku prema maloletniku, ali veće za maloletnike ovlašćeno je da i bez predloga javnog tužioca za maloletnike donese odluku na osnovu činjeničnog stanja koje je utvrđeno na glavnom pretresu.

Član 75

Kad se sudi maloletniku, uvek će se isključiti javnost.

Veće može dozvoliti da glavnom pretresu prisustvuju lica koja se bave zaštitom i vaspitavanjem maloletnika ili suzbijanjem prestupništva mladih.

U toku glavnog pretresa veće može narediti da se, osim javnog tužioca za maloletnike, branioca i predstavnika organa starateljstva, iz zasedanja udalje sva ili pojedina lica.

Za vreme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka, veće može narediti da se maloletnik udalji iz zasedanja.

Član 76

U toku postupka pred sudom, predsednik veća ili veće za maloletnike može doneti rešenje o meri privremenog smeštaja maloletnika, u smislu člana 66. ovog zakona, a može i ukinuti rešenje koje je o tome ranije doneseno.

Član 77

Sudija za maloletnike dužan je da zakaže glavni pretres ili sednicu veća u roku od osam dana od dana prijema predloga javnog tužioca za maloletnike. Za svako produženje ovog roka sudija za maloletnike mora imati odobrenje predsednika suda.

Glavni pretres se odlaže ili prekida samo izuzetno. O svakom odlaganju ili prekidanju glavnog pretresa sudija za maloletnike obavestiće predsednika suda i izneće razloge za odlaganje, odnosno prekidanje.

Sudija za maloletnike dužan je da u roku od osam dana od dana objavljivanja odluke kojom se okončava postupak izradi presudu u pisanom obliku, odnosno rešenje.

Član 78

Veće za maloletnike nije vezano za predlog javnog tužioca za maloletnike pri odlučivanju da li će prema maloletniku izreći kaznu maloletničkog zatvora ili vaspitnu meru.

Veće će rešenjem obustaviti postupak u slučajevima kad sud na osnovu člana 354. tač. 2) i 3) Zakonika o krivičnom postupku donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženi oslobađa od optužbe u smislu člana 355. Zakonika o krivičnom postupku, kao i kad nađe da nije celishodno izreći maloletniku kaznu niti vaspitnu meru.

Veće donosi rešenje i kad izriče vaspitnu meru maloletniku. U izreci ovog rešenja navodi se samo koja se mera izriče, ali se maloletnik neće oglašavati krivim za krivično delo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju rešenja navešće se opis dela i okolnosti koje opravdavaju izricanje vaspitne mere.

Presuda kojom se maloletniku izriče kazna maloletničkog zatvora donosi se u obliku predviđenom u članu 356. Zakonika o krivičnom postupku.

Član 79

Sud može maloletnika obavezati na plaćanje troškova krivičnog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahteva samo ako je maloletniku izrekao kaznu. Ako je prema maloletniku izrečena vaspitna mera ili je postupak obustavljen, troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava, a oštećeni se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahteva upućuje na parnični postupak.

Ako maloletnik ima prihode ili imovinu, sud može odrediti da plati troškove postupka i ispuni imovinskopravni zahtev i kad prema njemu izrekne vaspitnu meru, odnosno kada veće za maloletnike nađe da nije celishodno izreći maloletniku kaznu maloletničkog zatvora, niti vaspitnu meru.

Pravni lekovi

Član 80

Protiv presude kojom je maloletniku izrečena kazna maloletničkog zatvora, protiv rešenja kojim je maloletniku izrečena vaspitna mera i protiv rešenja o obustavljanju postupka iz člana 78. stav 2. ovog zakona mogu izjaviti žalbu sva lica koja imaju pravo na žalbu protiv presude u smislu člana 364. Zakonika o krivičnom postupku, u roku od osam dana od dana prijema presude, odnosno rešenja.

Žalba protiv presude odnosno rešenja kojim je izrečena kazna maloletničkog zatvora ili zavodska vaspitna mera zadržava izvršenje ako sud, u saglasnosti sa roditeljima maloletnika i po saslušanju maloletnika, ne odluči drukčije.

Na sednicu drugostepenog veća pozvaće se maloletnik samo ako predsednik veća ili veće nađe da bi njegovo prisustvo bilo korisno.

Član 81

Drugostepeno veće može preinačiti prvostepenu odluku izricanjem teže sankcije prema maloletniku, samo ako je to predloženo u žalbi.

Ako prvostepenom odlukom nije izrečena kazna maloletničkog zatvora ili zavodska mera, drugostepeno veće može tu kaznu, odnosno meru izreći samo ako održi pretres. Maloletnički zatvor u dužem trajanju ili teža zavodska mera od one izrečene prvostepenom odlukom, može se izreći i u sednici drugostepenog veća.

Član 82

Zahtev za zaštitu zakonitosti može se podići kako u slučaju kada je sudskom odlukom povređen zakon, tako i u slučaju kada je prema maloletniku nepravilno izrečena kazna ili vaspitna mera.

Član 83

Odredbe o ponavljanju krivičnog postupka završenog pravnosnažnom presudom shodno će se primenjivati i na ponavljanje postupka završenog pravnosnažnim rešenjem o izricanju vaspitne mere.

Nadzor suda nad sprovođenjem mera

Član 84

Sudija za maloletnike suda koji je izrekao vaspitnu meru i javni tužilac za maloletnike dužni su da prate rezultate izvršenja vaspitne mere obilaženjem maloletnika smeštenih u zavodu ili ustanovi u kojoj se vaspitna mera izvršava, kao i neposrednim uvidom i razmatranjem izveštaja o toku izvršenja izrečene vaspitne mere.

Nadležni organ starateljstva dužan je da svakih šest meseci dostavlja sudu i javnom tužiocu za maloletnike izveštaj o toku izvršenja ostalih vaspitnih mera. Sudija za maloletnike ovaj izveštaj

može tražiti i u kraćem vremenskom roku. Sudija za maloletnike može odrediti da izveštaj sačini određeno stručno lice (socijalni radnik, psiholog, pedagog, specijalni pedagog i dr.), ako ga ima u sudu.

Uprava zavoda, odnosno ustanove u kojoj se izvršava vaspitna mera dužna je da svakih šest meseci dostavi sudiji za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i javnom tužiocu za maloletnike izveštaj o rezultatima izvršenja mere. Sudija za maloletnike ovaj izveštaj može tražiti i u kraćem vremenskom roku.

Obustavljanje izvršenja i izmena odluke o vaspitnim merama

Član 85

Kad su ispunjeni uslovi predviđeni u ovom zakonu za izmenu odluke o izrečenoj vaspitnoj meri, odluku o tome donosi sud koji je u prvom stepenu doneo rešenje o vaspitnoj meri, ako sam nađe da je to potrebno, ili na predlog javnog tužioca za maloletnike, maloletnika, njegovih roditelja, usvojioca, odnosno staraoca, upravnika zavoda, odnosno ustanove ili organa starateljstva kome je poveren nadzor nad maloletnikom.

Pre donošenja odluke sud će saslušati javnog tužioca za maloletnike, maloletnika, roditelje, usvojioca, odnosno staraoca maloletnika ili druga lica, a pribaviće i potrebne izveštaje od zavoda ili ustanove u kojoj se izvršava zavodska mera, odnosno od organa starateljstva ili drugih organa i ustanova.

Po odredbama st. 1. i 2. ovog člana donosi se i odluka o obustavljanju izvršenja vaspitne mere i o uslovnom otpustu iz člana 22. ovog zakona.

Odluku o obustavljanju, izmeni odluke o vaspitnoj meri ili o uslovnom otpustu, donosi veće za maloletnike iz stava 1. ovog člana.

Na sednicu veća pozivaju se i obavezno prisustvuju maloletnik i njegovi roditelji, usvojilac, odnosno staralac maloletnika, javni tužilac za maloletnike, branilac i predstavnik organa starateljstva, odnosno zavoda ili ustanove u kojoj se vaspitna mera izvršava.

III PRIMENA VASPITNIH NALOGA I IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

1. Primena vaspitnih naloga

Član 86

Primena vaspitnih naloga iz člana 7. ovog zakona reguliše se posebnim podzakonskim aktom.

2. Osnovne odredbe o izvršenju krivičnih sankcija

Član 87

Odredbe o izvršenju krivičnih sankcija prema maloletnicima primenjuju se i na punoletne učinioce krivičnih dela kojima je izrečena vaspitna mera ili kazna maloletničkog zatvora i na lica koja za vreme izvršenja tih sankcija postanu punoletna.

Član 88

Maloletnici prema kojima se izvršavaju krivične sankcije ravnopravni su bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, veroispovest, političko ili drugo uverenje, nacionalno, etničko ili socijalno poreklo, imovinsko stanje, status stečen rođenjem ili drugi status maloletnika, njegovog roditelja, usvojioca ili staraoca, kao i na druge oblike različitosti.

Član 89

U toku izvršavanja krivičnih sankcija prema maloletniku treba postupati na način koji odgovara njegovom uzrastu, stepenu zrelosti i drugim svojstvima ličnosti, uz poštovanje dostojanstva maloletnika, podsticanje njegovog celovitog razvoja i učešća u sopstvenoj resocijalizaciji, pridržavajući se savremenih pedagoških, psiholoških i penoloških znanja i iskustava.

Maloletniku se omogućuju uslovi za sticanje osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja i radnog osposobljavanja, kao i slobodno izražavanje verskih osećanja i vršenje verskih obreda.

Član 90

Maloletnici prema kojima se izvršava zavodska vaspitna mera ili kazna maloletničkog zatvora podvrgavaju se najmanje jedanput godišnje sistematskom pregledu od strane odgovarajuće zdravstvene ustanove.

Najmanje dva puta godišnje sastavlja se izveštaj o psihičkom stanju maloletnika i dostavlja sudiji za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i koji vrši nadzor, odnosno ima uvid nad izvršenjem krivične sankcije iz stava 1. ovog člana.

Član 91

Maloletniku ne može biti izrečena disciplinska kazna upućivanja u samicu.

Član 92

Zabranjeno je nošenje vatrenog oružja unutar zavoda i ustanova u kojima se izvršavaju zavodske mere ili kazna maloletničkog zatvora.

Član 93

Izvršenje vaspitnih mera i kazne maloletničkog zatvora zasniva se na pojedinačnom programu postupanja sa maloletnikom koji je prilagođen njegovoj ličnosti i u skladu sa savremenim dostignućima nauke, pedagoške i penološke prakse.

Pojedinačni programi se izrađuju na osnovu celovitog sagledavanja zrelosti i drugih svojstava ličnosti maloletnika, njegovog uzrasta, nivoa obrazovanja, ranijeg života maloletnika i ponašanja u socijalnoj sredini, oblika poremećaja ponašanja, vrste krivičnog dela i okolnosti pod kojima je učinjeno.

Pojedinačnim programom posebno se utvrđuju: nivo zrelosti maloletnika, druga svojstva njegove ličnosti, mogućnost uključivanja u proces obrazovanja i radnog osposobljavanja, korišćenje i organizacija slobodnog vremena, rad sa roditeljem, usvojioцем ili staraocem maloletnika i drugim članovima njegove porodice, kao i drugi oblici psihosocijalnog, pedagoškog i penološkog uticaja na maloletnika.

Član 94

Troškovi izvršenja krivičnih sankcija prema maloletniku padaju na teret budžetskih sredstava.

Roditelj, usvojilac ili staralac maloletnika, odnosno drugo lice koje je po zakonu obavezno da izdržava maloletnika, kao i maloletnik koji ima prihode ili imovinu, ukoliko su u mogućnosti, dužni su da snose deo troškova izvršenja posebnih obaveza, mere pojačanog nadzora u drugoj porodici, pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje, upućivanja u vaspitnu ustanovu, upućivanja u vaspitno-popravni dom i kazne maloletničkog zatvora.

O mogućnosti podmirenja dela troškova od strane lica iz stava 2. ovog člana odlučuje sud koji je doneo odluku u prvom stepenu na predlog javnog tužioca za maloletnike, odnosno organa starateljstva. Ako je zbog donošenja takve odluke potrebno obaviti opsežnija ispitivanja imovnog stanja lica iz stava 2. ovog člana sud će najpre doneti odluku o izricanju krivične sankcije, a posle toga nastaviti postupak za odlučivanje o podmirenju dela troškova, o čemu donosi posebno rešenje.

Član 95

Na predlog lica iz člana 94. stav 2. ovog zakona, odnosno na predlog organa starateljstva, druge porodice, zavoda ili ustanove u kojoj se krivična sankcija izvršava, veće za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu može posebnim rešenjem izmeniti odluku o podmirivanju troškova smeštaja i ishrane maloletnika u zavodu ili ustanovi, odnosno troškova nastalih izvršenjem vaspitnih mera posebnih obaveza, pojačanog nadzora u drugoj porodici ili pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika.

Obaveza podmirivanja troškova izvršenja krivičnih sankcija lica iz člana 94. stav 2. ovog zakona traje dok, u odnosu na ta lica, traje njihova zakonska obaveza izdržavanja maloletnika, a u odnosu na maloletnika - dok je u mogućnosti da snosi troškove izvršenja krivične sankcije.

Član 96

Kad sudija za maloletnike u toku izvršenja krivične sankcije utvrdi da postoje činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu preduzimanja mera radi zaštite prava maloletnika, dužan je da o tome obavesti nadležni organ starateljstva prebivališta ili boravišta maloletnika.

Član 97

Maloletnik koji smatra da je lišen određenih prava ili da su mu ona povređena, kao i da su učinjene druge nezakonitosti ili nepravilnosti u toku izvršenja zavodske vaspitne mere i kazne maloletničkog zatvora, ima pravo pritužbe upravniku zavoda ili ustanove u kojima se ta krivična sankcija izvršava.

Povodom pritužbe maloletnika upravnik zavoda ili ustanove u kojoj se vaspitna mera, odnosno kazna maloletničkog zatvora izvršava u roku od tri dana donosi u pisanom obliku obrazloženo rešenje kojim se pritužba odbija kao neosnovana ili se utvrđuje njena potpuna ili delimična osnovanost, u kom slučaju se hitno preduzimaju odgovarajuće mere za otklanjanje učinjenih povreda ili lišavanja prava maloletnika, odnosno drugih nezakonitosti ili nepravilnosti. Rešenje mora sadržati pouku o pravnom leku.

Protiv rešenja upravnika o pritužbi maloletnik može, u roku od osam dana od prijema rešenja, podneti žalbu veću za maloletnike prvostepenog suda koji vrši nadzor nad izvršenjem vaspitne mere, odnosno veću za maloletnike prvostepenog suda koji je sudio u postupku u kome je izrečena kazna maloletničkog zatvora.

3. Izvršenje vaspitnih mera

1. Opšte odredbe

Član 98

Vaspitna mera se izvršava kad odluka kojom je izrečena postane izvršna, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Za izvršenje vaspitnih mera nadležan je organ starateljstva, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 99

Nadzor nad izvršenjem i kontrolu izvršenja vaspitne mere vrši sudija za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Prvostepeni sud je dužan da, shodno Sudskom poslovniku, vodi Kontrolnik izvršenja vaspitnih mera i sačinjava spise praćenja i kontrole njihovog izvršenja prema pravilniku koji donosi ministar nadležan za pravosuđe.

Član 100

Sudija za maloletnike i javni tužilac za maloletnike najmanje jedanput godišnje vrše neposredni nadzor i kontrolu izvršenja vaspitnih mera.

Izveštaji o toku i rezultatima izvršenja vaspitnih mera pribavljaju se i dostavljaju se u smislu člana 84. st. 2. i 3. ovog zakona.

2. Izvršenje mera posebnih obaveza

Član 101

Nadzor nad izvršenjem mera posebnih obaveza iz člana 14. stav 2. ovog zakona vrši sudija za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Na zahtev sudije za maloletnike suda iz stava 1. ovog člana nadležni organ starateljstva dužan je da dostavi izveštaj o toku i rezultatima izvršenja izrečene mere posebne obaveze.

Sačinjavanje izveštaja iz stava 2. ovog člana sudija za maloletnike može poveriti i stručnom licu (član 64. stav 2. ovog zakona).

Izvršenje mera posebnih obaveza iz člana 14. ovog zakona reguliše se posebnim podzakonskim aktom.

3. Izvršenje mera pojačanog nadzora

Pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca

Član 102

Izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca počinje danom kad se roditelju, usvojiocu ili staraocu maloletnika dostavi izvršna sudska odluka kojom je vaspitna mera izrečena.

Član 103

Roditelj, usvojilac ili staralac maloletnika dužan je da izvršava naloge i uputstva sudije za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i da nadležnom organu starateljstva omogući proveru izvršenja vaspitne mere i prihvati ukazanu pomoć u cilju njenog izvršenja.

Sudija za maloletnike koji je sudio u prvom stepenu rešava o nastalom neslaganju između roditelja, usvojioca ili staraoca maloletnika i organa starateljstva.

Član 104

Roditelj, usvojilac ili staralac maloletnika, odnosno organ starateljstva obaveštavaju sud koji je sudio u prvom stepenu o toku i rezultatima izvršenja vaspitne mere u rokovima propisanim članom 84. stav 2. ovog zakona.

Organ starateljstva bez odlaganja obaveštava sud o razlozima koji otežavaju izvršenje mere.

Pojačan nadzor u drugoj porodici

Član 105

Vaspitna mera pojačanog nadzora u drugoj porodici izvršava se u porodici koju je odredio sud koji je sudio u prvom stepenu, na predlog nadležnog organa starateljstva.

Po prijemu izvršne sudske odluke, koja je prethodno dostavljena maloletniku, nadležni organ starateljstva upućuje maloletnika u porodicu koja je određena sudskom odlukom.

Član 106

Nadležni organ starateljstva i porodica u koju se maloletnik smešta zaključuju ugovor u pisanom obliku kojim se uređuju međusobna prava i obaveze.

Porodica u koju je maloletnik smešten dužna je da nadležnom organu starateljstva omogući proveru izvršenja vaspitne mere i prihvati ponuđenu pomoć radi ostvarivanja svrhe vaspitne mere.

Za vreme izvršenja ove vaspitne mere maloletnik održava veze sa svojom porodicom, ako sud koji prati i kontroliše izvršenje vaspitne mere, na predlog organa starateljstva, drukčije ne odluči.

Član 107

Sud koji je sudio u prvom stepenu u postupku u kome je izrečena vaspitna mera pojačanog nadzora u drugoj porodici može po službenoj dužnosti, ili na predlog javnog tužioca za maloletnike, odnosno organa starateljstva, da odredi smeštaj maloletnika u neku drugu porodicu ako se prilike u porodici u kojoj je maloletnik smešten toliko izmene da otežavaju izvršenje vaspitne mere.

Član 108

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca primenjuju se shodno i na izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora u drugoj porodici.

Pojačan nadzor od strane organa starateljstva

Član 109

Za izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane organa starateljstva nadležan je organ starateljstva prema prebivalištu, odnosno boravištu maloletnika u vreme kad je odluka kojom je vaspitna mera izrečena postala izvršna.

Organ starateljstva dužan je da po prijemu izvršne odluke kojom je vaspitna mera pojačanog nadzora izrečena, odredi službeno lice organa starateljstva ili drugo stručno lice koje će meru sprovoditi i o tome odmah obavesti sudiju za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Član 110

Stručno lice kome je povereno sprovođenje vaspitne mere sačinjava program rada sa maloletnikom, u skladu sa uputstvima suda i nadležnog organa starateljstva.

Državni organi, vaspitne, obrazovne i druge ustanove dužni su da stručnom licu koje sprovodi ovu vaspitnu meru pruže pomoć, a roditelj, usvojlac ili staralac dužan je da obavesti stručno lice o prilikama koje otežavaju izvršenje mere.

U svemu ostalom na izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane organa starateljstva shodno se primenjuju odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca.

Pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika

Član 111

Organ starateljstva nadležan prema prebivalištu ili boravištu maloletnika u vreme kad je odluka kojom je vaspitna mera pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika postala izvršna, nadležan je za izvršenje ove vaspitne mere.

Organ starateljstva određuje ustanovu iz stava 1. ovog člana i stara se o sprovođenju dnevnog boravka maloletnika u toj ustanovi.

Član 112

Dnevni boravak može trajati najduže četiri sata u toku radnog dana u vremenskom periodu određenom u članu 18. stav 2. ovog zakona.

Maloletnik za vreme izvršenja ove mere ostaje kod svojih roditelja, usvojioca ili staraoca, nastavlja da pohađa školu ili odlazi na posao.

O dnevnom boravku vodi se dnevnik rada. Izveštaj o toku i rezultatima sprovođenja dnevnog boravka maloletnika, po njegovom isteku, a po potrebi i u toku trajanja, dostavlja se sudiji za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu, javnom tužiocu za maloletnike i nadležnom organu starateljstva od strane ustanove u kojoj se sprovodi dnevni boravak maloletnika.

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca shodno se primenjuju i na izvršenje vaspitne mere pojačanog nadzora uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika.

4. Izvršenje zavodskih mera

Zajedničke odredbe

Član 113

Zavodske mere izvršavaju se u vaspitnoj ustanovi, vaspitno-popravnom domu i u posebnoj ustanovi za lečenje i osposobljavanje maloletnika.

Član 114

Ako sud koji je sudio u prvom stepenu nije nadležan za izvršenje zavodske mere, dužan je da izvršnu odluku sa izvodom iz matične knjige rođenih, ispravom ili dokazom o njegovom dotadašnjem školovanju i osposobljavanju, nalazom o zdravstvenom stanju, podacima o ranijem vršenju krivičnih dela, vođenim postupcima i izveštajima organa starateljstva, dostavi organu nadležnom za izvršenje u roku od tri dana od dana kada je odluka postala izvršna.

Organ kome je odluka dostavljena na izvršenje dužan je da pristupi izvršenju krivične sankcije u roku od tri dana od prijema odluke i dokumentacije iz stava 1. ovog člana.

Član 115

Sudija za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i nadležni javni tužilac za maloletnike najmanje dva puta u toku godine obilaze maloletnika smeštenog u zavodu odnosno ustanovi za izvršenje zavodskih mera gde u neposrednom kontaktu sa maloletnikom i stručnim licima koja se staraju o izvršenju, kao i uvidom u odgovarajuću dokumentaciju, utvrđuju zakonitost i

pravilnost postupanja i cene postignuti uspeh u vaspitanju i pravilnom razvoju ličnosti maloletnika.

O uočenim propustima i drugim zapažanjima lica iz stava 1. ovog člana dužna su da bez odlaganja obaveste organe i ustanove nadležne za stručni nadzor nad izvršenjem vaspitnih mera, kao i zavod, odnosno ustanovu u kojoj se vaspitna mera izvršava.

Povodom obaveštenja sudije za maloletnike, odnosno javnog tužioca za maloletnike organi i ustanove nadležni za stručni nadzor, kao i uprava zavoda, odnosno ustanove u kojoj se vaspitna mera izvršava, dužni su da bez odlaganja izvrše odgovarajuće provere i preduzmu mere za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti i o tome obaveste sudiju za maloletnike i javnog tužioca za maloletnike iz stava 1. ovog člana.

Član 116

Na molbu maloletnika, njegovog roditelja, usvojioca ili staraoca ili na predlog nadležnog organa starateljstva, izvršenje zavodske mere iz opravdanih razloga može se odložiti.

O odlaganju odlučuje rešenjem veće za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu, u roku od tri dana od prijema molbe.

Protiv prvostepenog rešenja maloletnik, njegovi roditelji, usvojilac ili staralac mogu podneti žalbu neposredno višem sudu u roku od tri dana od prijema rešenja.

Veće za maloletnike višeg suda odlučuje o žalbi u roku od tri dana od prijema žalbe.

Molba i predlog iz stava 1. i žalba iz stava 3. ovog člana zadržavaju izvršenje zavodske mere.

Ako prvostepeni sud prilikom ponovnog odbijanja molbe za odlaganje izvršenja utvrdi da se pravo na molbu zloupotrebljava, odlučiće da žalba ne zadržava izvršenje zavodske mere.

Član 117

Na molbu maloletnika, njegovog roditelja, usvojioca ili staraoca, na predlog nadležnog organa starateljstva ili upravnika zavoda ili ustanove u kojoj se zavodska mera izvršava, sud koji je sudio u prvom stepenu može, iz opravdanih razloga, prekinuti izvršenje vaspitne mere.

Prekid izvršenja zavodske mere dozvoliće se na zahtev javnog tužioca za maloletnike ako je protiv rešenja o izricanju te mere podnet zahtev za zaštitu zakonitosti.

Prekid izvršenja zavodske mere traje najduže tri meseca, a u slučaju bolesti maloletnika može trajati i duže.

Protiv prvostepenog rešenja lica iz stava 1. ovog člana mogu izjaviti žalbu veću za maloletnike višeg suda u roku od tri dana od prijema rešenja, a koje o žalbi odlučuje u roku od tri dana od prijema žalbe.

Vreme prekida izvršenja ne uračunava se u vreme trajanja mere.

Član 118

U svemu ostalom na odlaganje i prekid izvršenja zavodske mere primenjuju se shodno odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija kojima se uređuje odlaganje izvršenja i prekid izvršenja kazne zatvora za učinjeno krivično delo.

Član 119

Maloletnik se otpušta sa izvršenja zavodske mere kad protekne zakonom određeno najduže trajanje mere ili kad sud donese odluku o obustavljanju njenog izvršenja, zameni izrečene vaspitne mere drugom merom ili o uslovnom otpustu.

O uslovnom otpustu kod vaspitnih mera upućivanja u vaspitnu ustanovu i vaspitno-popravni dom, na molbu maloletnika, odlučuje veće za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Kada se maloletnik nalazi u završnom razredu škole ili pri kraju stručnog osposobljavanja, a otpuštanjem iz zavoda ili ustanove u kojoj se mera izvršava bi se onemogućio završetak školovanja ili stručnog osposobljavanja, zavod ili ustanova može, na molbu maloletnika,

omogućiti mu da završi školovanje ili stručno osposobljavanje. U tom slučaju na maloletnika se ne primenjuju odredbe člana 120. stav 4. i člana 124. stav 4. ovog zakona.

Upućivanje u vaspitnu ustanovu

Član 120

Zavodska mera upućivanja u vaspitnu ustanovu izvršava se u ustanovi koja obezbeđuje smeštaj i zadovoljavanje vaspitnih, zdravstvenih, obrazovnih, sportskih i drugih razvojnih potreba maloletnika.

Maloletnik kome je izrečena ova vaspitna mera ima ista prava i obaveze kao i ostali maloletnici u vaspitnoj ustanovi, s tim što mu se u pogledu postupanja poklanja posebna pažnja, ali tako da se u životu i radu u ustanovi ne izdvaja od ostalih.

O tome da je maloletniku izrečena vaspitna mera upoznaje se samo rukovodilac, vaspitno, obrazovno i drugo stručno osoblje koje je uključeno u izvršenje vaspitne mere.

Lice kome je izrečena zavodska mera upućivanja u vaspitnu ustanovu može u njoj ostati do navršene dvadeset prve godine.

Član 121

Organ starateljstva nadležan prema mestu prebivališta odnosno boravišta maloletnika u vreme kad je odluka kojom je vaspitna mera izrečena postala izvršna određuje lice koje je dužno da maloletnika dovede u vaspitnu ustanovu.

Vaspitna ustanova obaveštava sud o prijemu maloletnika i danu početka izvršenja vaspitne mere.

Član 122

Ako izvršenje vaspitne mere ne može da otpočne ili se nastavi zbog odbijanja ili bekstva maloletnika, organ starateljstva, odnosno upravnik vaspitne ustanove o tome obaveštavaju nadležni organ unutrašnjih poslova, koji dovodi maloletnika u vaspitnu ustanovu.

Način dovođenja ne sme narušavati dostojanstvo maloletnika.

Član 123

Ako postoje opravdani razlozi, na zahtev maloletnika, roditelja, usvojioca ili staraoca maloletnika ili na predlog ustanove u kojoj se vaspitna mera izvršava, odnosno na predlog nadležnog organa starateljstva prvostepeni sud može doneti odluku o premeštanju maloletnika u drugu vaspitnu ustanovu.

Upućivanje u vaspitno-popravni dom

Član 124

Zavodska mera upućivanja u vaspitno-popravni dom izvršava se u vaspitno-popravnom domu.

Zavodska mera upućivanja u vaspitno-popravni dom izrečena licu ženskog pola izvršava se u ženskom odeljenju vaspitno-popravnog doma.

Punoletno lice kome je izrečena vaspitna mera iz stava 1. ovog člana, kao i maloletnik koji u vaspitno-popravnom domu, dok traje mera, postane punoletan, smešta se u posebno odeljenje vaspitno-popravnog doma.

Lice kome je izrečena zavodska mera upućivanja u vaspitno-popravni dom u njemu može ostati do navršene dvadeset treće godine.

Član 125

Za upućivanje maloletnika u vaspitno-popravni dom nadležan je sud koji je sudio u prvom stepenu. Maloletniku se za pripremu mora ostaviti najmanje osam, a najviše petnaest dana.

Maloletnika koji se nalazi u pritvoru u vaspitno-popravni dom upućuje sud koji je sudio u prvom stepenu na čijem je području sedište zavoda u kome je maloletnik pritvoren.

Sud koji upućuje maloletnika na izvršenje vaspitne mere dostavlja vaspitno-popravnom domu izvršnu odluku o izrečenoj meri sa dokumentacijom iz člana 114. stav 1. ovog zakona.

Član 126

Maloletniku koji nije u pritvoru, sud koji mu je sudio u prvom stepenu, nalaže u pisanom obliku da se određenog dana javi na izvršenje izrečene vaspitne mere ili nalaže roditelju, usvojiocu ili staraocu da maloletnika određenog dana dovede u vaspitno-popravni dom.

Sud iz stava 1. ovog člana obaveštava vaspitno-popravni dom o datumu kada maloletnik treba da se javi i uz to obaveštenje dostavlja izvršnu odluku o izricanju vaspitne mere sa podacima o maloletniku pribavljenim u toku postupka iz člana 114. stav 1. ovog zakona.

Ako se maloletnik po nalogu suda ne javi u vaspitno-popravni dom, sud naređuje njegovo dovođenje, a ako se maloletnik krije ili je u bekstvu, sud naređuje izdavanje poternice.

U slučaju bekstva maloletnika iz vaspitno-popravnog doma upravnik doma naređuje izdavanje poternice.

Član 127

Prilikom stupanja maloletnika u vaspitno-popravni dom najpre se utvrđuje njegov identitet, zatim sledi lekarski pregled, a potom ispitivanje ličnosti u posebnom odeljenju vaspitno-popravnog doma radi određivanja programa postupanja. Ovo ispitivanje može trajati najduže do trideset dana.

Pojedinačni program postupanja sa maloletnikom sačinjava stručni tim vaspitno-popravnog doma.

Posle ispitivanja iz stava 1. ovog člana maloletnik se raspoređuje u vaspitnu grupu koja se formira prema uzrastu, nivou zrelosti, drugim ličnim svojstvima maloletnika, kao i određenom programu postupanja, u cilju primene istovrsnih vaspitnih postupaka i uticaja. Vaspitna grupa ima najviše deset maloletnika i posebog vaspitača.

Član 128

Maloletnik prema kome se izvršava zavodska mera upućivanja u vaspitno-popravni dom ima sledeća prava:

- 1) da mu vaspitno-popravni dom obezbedi rublje, civilnu odeću i obuću koji su primereni godišnjem dobu i mesnim klimatskim prilikama;
- 2) na ishranu koja je dijetetski, higijenski i zdravstveno prilagođena njegovom uzrastu, koja će ga održati u dobrom zdravlju i snazi i omogućiti normalan psihofizički razvoj;
- 3) na najmanje tri obroka dnevno čija je ukupna vrednost najmanje 14.600 džula;
- 4) da izvan zatvorenih prostorija, u slobodno vreme, na svežem vazduhu provode najmanje tri časa dnevno;
- 5) da učestvuje u organizovanim kulturnim, sportskim i drugim prikladnim aktivnostima izvan vaspitno-popravnog doma;
- 6) na obezbeđivanje uslova za bavljenje fizičkom kulturom i sportom;
- 7) da pohađa nastavu izvan vaspitno-popravnog doma ako vaspitno-popravni dom nije organizovao nastavu određenog smera ili stepena obrazovanja i ako to opravdavaju dotadašnji uspesi u vaspitavanju i školovanju maloletnika, pod uslovom da to ne šteti izvršenju vaspitne mere;
- 8) na neograničeni prijem paketa čija se težina i dopuštena sadržina određuju aktom o kućnom redu;
- 9) da ga jednom nedeljno posete roditelj, usvojlac, staralac, bračni drug, lice sa kojim je zasnovao vanbračnu zajednicu, usvojenik, deca i ostali srodnici u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva;
- 10) da sa bračnim drugom ili licem sa kojim je zasnovao vanbračnu zajednicu jednom mesečno provede do tri sata nasamo u, za tu svrhu, određenoj prostoriji u okviru vaspitno-popravnog doma;

11) da ga dva puta mesečno posete i druga lica koja ne ometaju izvršenje vaspitne mere, s tim da zabranu posete ovih lica može da izrekne upravnik doma;

12) da prema svojim mogućnostima radi u vaspitno-popravnom domu saglasno obavezama u pohađanju nastave. Za maloletnika koji ne pohađa nastavu radno vreme traje shodno opštim propisima. Maloletnik se izvan radnog vremena može uposliti najviše dva časa dnevno na održavanju čistoće i drugim tekućim poslovima u vaspitno-popravnom domu;

13) na naknadu za rad i novčane nagrade za posebne uspehe u radu, čije najniže i najviše iznose određuje direktor Uprave za izvršenje zavodskih sankcija ministarstva nadležnog za pravosuđe, kao i pravo da polovinom naknade i nagrade slobodno raspoložuje, a ostatak mu se stavlja na štednju, s tim da mu, izuzetno, upravnik može odobriti korišćenje cele naknade;

14) na dnevni i nedeljni odmor shodno opštim propisima;

15) na godišnji odmor u trajanju od osamnaest do trideset dana koji se koristi izvan doma ili u domu, s tim da o dužini, načinu i mestu korišćenja odlučuje upravnik na predlog vaspitača;

16) na zdravstvenu zaštitu izvan vaspitno-popravnog doma ako dom ne može da pruži odgovarajuću zdravstvenu zaštitu. Vreme provedeno na lečenju u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi uračunava se u trajanje vaspitne mere.

Član 129

Maloletniku koji se dobro vlada i zalaže na radu upravnik vaspitno-popravnog doma može dodeliti sledeće pogodnosti:

1) prošireno pravo na prijem poseta;

2) slobodne izlaske iz doma u grad;

3) posete sportskim, kulturnim ili drugim prikladnim događajima izvan vaspitno-popravnog doma;

4) posete porodici, srodnicima ili drugim bliskim licima za vreme vikenda i praznika;

5) odsustva iz vaspitno-popravnog doma do 15 dana.

Prošireno pravo na prijem poseta podrazumeva i češće posete lica iz člana 128. tačka 11) ovog zakona.

Upravnik može maloletniku dodeliti i druge pogodnosti koje povoljno utiču na izvršenje vaspitne mere.

Član 130

Zbog povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na pravila boravka u vaspitno-popravnom domu, pravila kućnog reda i radne discipline, obaveza iz programa postupanja i naloga ovlašćenih lica maloletniku se mogu izreći sledeće disciplinske mere:

- 1) opomena;
- 2) oduzimanje dodeljene pogodnosti;
- 3) izdvajanje u posebnu prostoriju.

Disciplinske mere oduzimanja dodeljenih pogodnosti i izdvajanje u posebnu prostoriju mogu se izreći kumulativno.

Maloletnik kome je izrečena disciplinska mera izdvajanja u posebnu prostoriju ne može 15 dana posle izvršenja disciplinske mere koristiti pogodnosti iz člana 129. ovog zakona.

Disciplinska mera izdvajanja u posebnu prostoriju izriče se u trajanju do sedam dana, a prilikom sticaja disciplinskih prestupa - do 15 dana.

Ako se svrha disciplinske mere može postići i bez izvršenja mere, izvršenje disciplinskih mera oduzimanja dodeljenih pogodnosti i izdvajanja u posebnu prostoriju može se uslovno odložiti do tri meseca. Uslovno odlaganje izvršenja disciplinske mere može se opozvati ako se maloletniku u roku za koji je odloženo izvršenje izrekne novo oduzimanje dodeljenih pogodnosti ili izdvajanje u posebnu prostoriju. Izdvajanje u posebnu prostoriju se izriče u trajanju do 10 dana ako je za

kasniji prestup izrečeno oduzimanje dodeljenih pogodnosti, a kada je za kasniji prestup izrečeno izdvajanje u posebnu prostoriju - izdvajanje u posebnu prostoriju se izriče u trajanju do 15 dana.

Disciplinska mera izdvajanja u posebnu prostoriju je mera neprekidnog boravka dva ili više maloletnika u posebnoj prostoriji.

Tokom izvršenja mere izdvajanja u posebnu prostoriju maloletnik najmanje dva časa dnevno boravi izvan zatvorene prostorije, na svežem vazduhu.

Tokom izvršenja mere izdvajanja u posebnu prostoriju maloletnika su dužni da posete svakog dana lekar i vaspitač, a najmanje svaki treći dan upravnik doma.

Tokom izvršenja mere izdvajanja u posebnu prostoriju maloletniku moraju biti pristupačni udžbenici i druga literatura koja neće imati štetnog uticaja na njegovo vaspitavanje.

Član 131

Na uslove za izricanje disciplinskih mera, disciplinski postupak i izvršenje disciplinskih mera prema maloletnicima shodno se primenjuju odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija kojima se uređuje disciplinsko kažnjavanje lica koja izdržavaju kaznu zatvora za učinjeno krivično delo.

Član 132

Prema maloletniku koji je smešten u vaspitno-popravni dom mogu se izuzetno primenjivati sredstva prinude ili sredstva za privremeno onesposobljavanje, samo kada je to neophodno da se spreči fizički napad na službeno lice, drugog maloletnika ili samopovređivanje.

Vatreno oružje i hladno oruđe prema maloletniku može se izuzetno primeniti jedino ako se drugim sredstvima prinude ili sredstvima za privremeno onesposobljavanje ne može zaštititi život maloletnika ili drugog lica u slučaju neposrednog napada.

Član 133

Bliže odredbe o izvršenju vaspitne mere upućivanja u vaspitno-popravni dom sadržane su u pravilniku o kućnom redu.

Upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje

Član 134

Maloletnik kome je zbog ometenosti u psihofizičkom razvoju ili zbog psihičkih poremećaja izrečena mera upućivanja u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje upućuje se u tu ustanovu gde ima ista prava kao i ostali maloletnici smešteni u tu ustanovu.

Maloletnik kome je zavodska mera upućivanja u ustanovu za lečenje i osposobljavanje izrečena umesto mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi upućuje se u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje maloletnika ako se u toj ustanovi može obezbediti čuvanje i lečenje i time postići svrha te mere bezbednosti.

Član 135

Upućivanje maloletnika u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje vrši organ starateljstva prema prebivalištu odnosno boravištu maloletnika u vreme kada je odluka kojom je vaspitna mera izrečena postala izvršna.

Organ starateljstva iz stava 1. ovog člana odmah obaveštava sud nadležan za izvršenje ove vaspitne mere i organ unutrašnjih poslova kada izvršenje mere ne može da započne ili da se nastavi zbog odbijanja ili bekstva maloletnika.

Maloletnik se dovodi i sprovodi u pratnji zdravstvenih radnika.

Način dovođenja i sprovođenja ne sme narušavati dostojanstvo maloletnika.

Član 136

Posebna ustanova za lečenje i osposobljavanje maloletnika o rezultatima izvršenja mere dostavlja izveštaj u smislu člana 84. stav 3. ovog zakona, a kada maloletnik postane punoletan

posebno izveštava sudiju za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i javnog tužioca za maloletnike o zdravstvenom stanju maloletnika.

4. Izvršenje kazne maloletničkog zatvora

Član 137

Kazna maloletničkog zatvora izvršava se u kazneno-popravnog zavodu za maloletnike.

Osuđena lica kaznu maloletničkog zatvora izdržavaju, po pravilu, zajedno, a odvojeno samo ako to zahteva zdravstveno stanje osuđenog ili potreba osiguranja bezbednosti i održavanja reda i discipline u kazneno-popravnog zavodu.

Kazna maloletničkog zatvora izrečena licima ženskog pola izvršava se u posebnom odeljenju kazneno-popravnog zavoda za žene.

Maloletnici se upućuju na izvršenje kazne maloletničkog zatvora u skladu sa rasporednim aktom ministarstva nadležnog za pravosuđe.

Punoletna lica kojima je izrečena kazna maloletničkog zatvora smeštaju se u posebno odeljenje zavoda, kao i maloletnici koji za vreme izvršenja kazne maloletničkog zatvora postanu punoletni.

Član 138

Osuđenim maloletnicima tokom izdržavanja kazne omogućuje se: obrazovanje, stručno i radno osposobljavanje za zanimanje prema njihovim sposobnostima, sklonostima i dotadašnjem školskom i radnom angažovanju, u skladu sa mogućnostima kazneno-popravnog zavoda. Osnovu postupanja sa osuđenim maloletnicima čini uključivanje u vaspitno korisno radno angažovanje uz odgovarajuću naknadu, omogućavanje i podsticanje veza maloletnika sa društvom izvan zavoda putem pisama, telefonskih razgovora, primanja poseta, odsustva i dr, kao i uključivanje u sportsku, kulturnu, umetničku, zabavnu aktivnost i osiguravanje uslova za vršenje verskih obreda.

Stručna lica koja sprovode tretman maloletnika moraju posedovati posebna znanja iz oblasti pedagogije, psihologije i penologije.

Član 139

Osuđeni na kaznu maloletničkog zatvora u kazneno-popravnom zavodu za maloletnike mogu ostati najduže do navršene dvadeset treće godine, a ako do tada ne izdrže kaznu, premeštaju se u kazneno-popravne zavode u kojima punoletna lica izdržavaju kaznu zatvora izrečenu za krivično delo.

Izuzetno, u kazneno-popravnom zavodu za maloletnike osuđeni na kaznu maloletničkog zatvora može ostati iako je navršio dvadeset tri godine, ako je to potrebno radi završavanja školovanja ili stručnog osposobljavanja, ili ako ostatak neizdržane kazne nije veći od šest meseci, ali najduže do navršene dvadeset pete godine.

Član 140

Osuđeni koji izdržava kaznu maloletničkog zatvora ima pravo na sudsku zaštitu protiv mera i odluka upravnika kazneno-popravnog zavoda u kome izdržava kaznu.

O zahtevu osuđenog na kaznu maloletničkog zatvora za sudsku zaštitu protiv mera i odluka iz stava 1. ovog člana, odlučuje veće za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Član 141

Radno vreme osuđenog na kaznu maloletničkog zatvora određuje se tako da mu se omogućava školovanje i stručno osposobljavanje, kao i da ima dovoljno vremena za telesno vaspitanje, kulturno-umetničku aktivnost, vršenje verskih obreda i razonodu.

Član 142

Upravnik zavoda u kome se izvršava kazna maloletničkog zatvora, pored prava iz člana 128. ovog zakona, može odobriti osuđenom licu koje se primerno ponaša i zalaže u učenju i radu,

odsustvo radi posećivanja roditelja, usvojioca, staraoca, bračnog druga, lica sa kojim je zasnovalo vanbračnu zajednicu, dece, usvojenika, braće i sestara, odnosno drugog bliskog lica.

Odsustvo iz stava 1. ovog člana može se odobriti dva puta u toku jedne godine i može trajati svaki put do 14 dana, a po pravilu se odobrava u vreme kad se ne održava nastava.

Licu osuđenom na kaznu maloletničkog zatvora ne može se ograničiti dopisivanje sa roditeljima, usvojiocem, staraocem, bračnim drugom, licem sa kojim je zasnovalo vanbračnu zajednicu, decom, usvojenikom, braćom i sestrama.

Član 143

Licu koje izdržava kaznu maloletničkog zatvora mora se omogućiti da izvan zatvorenih prostorija u slobodno vreme, na svežem vazduhu, provede najmanje tri časa dnevno.

Član 144

O uslovnom otpustu osuđenog na kaznu maloletničkog zatvora odlučuje veće za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu.

Veće za maloletnike odlučuje o uslovnom otpustu na osnovu molbe maloletnika.

Pre donošenja odluke predsednik veća za maloletnike će, po potrebi, usmeno saslušati maloletnika, njegove roditelje, predstavnike organa starateljstva i druga lica i pribaviti izveštaj i mišljenje kazneno-popravnog zavoda o opravdanosti uslovnog otpusta. Usmeno saslušanje maloletnika obavezno je ako se odlučuje o uslovnom otpustu posle dve trećine izdržane kazne, osim ako veće za maloletnike, na osnovu dostupne dokumentacije, ne oceni da su ispunjeni uslovi za uslovni otpust.

O opozivanju uslovnog otpusta, kada se za to steknu uslovi, posle saslušanja javnog tužioca za maloletnike i maloletnika, odlučuje sud koji je doneo odluku o uslovnom otpustu.

Član 145

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje upućivanje i prijem maloletnika, odlaganje i prekid izvršenja, razvrstavanje u vaspitne grupe, ishrana, pravo na posete, bavljenje fizičkom kulturom, mogućnost redovnog školovanja i disciplinsko kažnjavanje maloletnika u vaspitno-popravnom domu, primenjuju se i na izvršenje kazne maloletničkog zatvora.

U svemu ostalom na izvršenje kazne maloletničkog zatvora shodno se primenjuju odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija kojima se uređuje izvršenje kazne zatvora izrečene za krivično delo.

5. Posebne odredbe o izvršenju mera bezbednosti

Član 146

Mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, kad se ne stiču uslovi iz člana 23. stav 2. ovog zakona, izvršava se u posebnom odeljenju zdravstvene ustanove određenom za maloletnike.

Izvršenje mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, obaveznog lečenja alkoholičara i obaveznog lečenja narkomana prilagođava se uzrastu i ličnosti maloletnika.

6. Pomoć posle izvršenja zavodskih mera i kazne maloletničkog zatvora

Član 147

Nadležni organ starateljstva dužan je da tokom trajanja zavodske mere i kazne maloletničkog zatvora održava stalnu vezu sa maloletnikom, njegovom porodicom i ustanovom u koju je maloletnik smešten kako bi se maloletnik i njegova porodica što bolje pripremili za vraćanje maloletnika u raniju socijalnu sredinu i njegovo uključivanje u dalji društveni život.

Zavod ili ustanova u kojima se izvršavaju zavodske mere i zavod u kome se izvršava kazna maloletničkog zatvora dužni su da najmanje tri meseca pre planiranog otpuštanja maloletnika obaveste o tome roditelje maloletnika, usvojioca ili staraoca, odnosno bliske srodnike sa kojima

je maloletnik živeo, kao i nadležni organ starateljstva i predlože im mere koje bi trebalo preduzeti za prihvatanje maloletnika.

Član 148

Roditelj, usvojilac ili staralac, odnosno bliski srodnik sa kojim je maloletnik živeo pre stupanja na izvršenje zavodske mere ili kazne maloletničkog zatvora, dužan je da o povratku maloletnika u porodicu obavesti nadležni organ starateljstva.

Nadležni organ starateljstva dužan je da maloletniku, posle izvršenja krivične sankcije iz stava 1. ovog člana, pruži potrebnu pomoć.

Član 149

Nadležni organ starateljstva dužan je da posle otpuštanja maloletnika sa izvršenja zavodske mere ili kazne maloletničkog zatvora posebno brine o maloletniku bez roditelja, kao i o maloletniku čije su porodične i materijalne prilike nesređene.

Ova briga podrazumeva naročito smeštaj, ishranu, nabavku odeće, lečenje, pomoć u sređivanju porodičnih prilika, okončanje stručnog osposobljavanja i zapošljavanje maloletnika.

Deo treći POSEBNE ODREDBE O ZAŠTITI MALOLETNIH LICA KAO OŠTEĆENIH U KRIVIČNOM POSTUPKU

Član 150

Veće, kojim predsedava sudija koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava deteta i krivičnopravne zaštite maloletnih lica, sudi punoletnim učiniocima sledećih krivičnih dela propisanih Krivičnim zakonikom, ako je oštećeni u krivičnom postupku maloletno lice:

- Teško ubistvo (član 114);

- Navođenje na samoubistvo i pomaganje u samoubistvu (član 119);

- Teška telesna povreda (član 121);
- Otmica (član 134);
- Silovanje (član 178);
- Obljuba nad nemoćnim licem (član 179);
- Obljuba sa detetom (član 180);
- Obljuba zloupotrebom položaja (član 181);
- NedoVOLJENE polne radnje (član 182);
- Podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa (član 183);
- Posredovanje u vršenju prostitucije (član 184);
- Prikazivanje pornografskog materijala i iskorišćavanje dece za pornografiju (član 185);
- Vanbračna zajednica sa maloletnikom (član 190);
- Oduzimanje maloletnog lica (član 191);
- Promena porodičnog stanja (član 192);
- Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica (član 193);
- Nasilje u porodici (član 194);
- Nedavanje izdržavanja (član 195);
- Rodoskrvnjenje (član 197);
- Razbojnička krađa (član 205);
- Razbojništvo (član 206);

- Iznuda (član 214);
- Omogućavanje uživanja opojnih droga (član 247);
- Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (član 372);
- Trgovina ljudima (član 388);
- Trgovina decom radi usvojenja (član 389);
- Zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu (član 390).

Javni tužilac koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava deteta i krivičnopravne zaštite maloletnih lica pokreće i postupak protiv punoletnih učinilaca drugih krivičnih dela propisanih Krivičnim zakonikom, saglasno odredbama ovog dela zakona, ako oceni da je to potrebno radi posebne zaštite ličnosti maloletnih lica kao oštećenih u krivičnom postupku.

Član 151

Krivični postupak protiv okrivljenih za krivična dela iz člana 150. ovog zakona sprovodi se prema odredbama Zakonika o krivičnom postupku.

Istragu sprovodi istražni sudija koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava deteta i krivičnopravne zaštite maloletnih lica.

U istrazi krivičnih dela na štetu maloletnih lica učestvuju specijalizovani službenici organa unutrašnjih poslova koji su stekli posebna znanja iz oblasti prava deteta i krivičnopravne zaštite maloletnih lica, kad se pojedine radnje poveravaju ovim organima.

Član 152

Kad vode postupak za krivična dela učinjena na štetu maloletnih lica, javni tužilac, istražni sudija i sudije u veću će se odnositi prema oštećenom vodeći računa o njegovom uzrastu, svojstvima ličnosti, obrazovanju i prilikama u kojima živi, posebno nastojeći da se izbegnu moguće štetne

posledice postupka po njegovu ličnost i razvoj. Saslušanje maloletnih lica obaviće se uz pomoć psihologa, pedagoga ili drugog stručnog lica.

Ako se kao svedok saslušava maloletno lice koje je oštećeno krivičnim delom navedenim u članu 150. ovog zakona, saslušanje se može sprovesti najviše dva puta, a izuzetno i više puta ako je to neophodno radi ostvarenja svrhe krivičnog postupka. U slučaju da se maloletno lice saslušava više od dva puta, sudija je dužan da posebno vodi računa o zaštiti ličnosti i razvoja maloletnog lica.

Ako s obzirom na osobenosti krivičnog dela i svojstva ličnosti maloletnog lica, oceni da je to potrebno, sudija će narediti da se maloletno lice saslušava upotrebom tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka, a saslušanje se sprovodi bez prisustva stranaka i drugih učesnika postupka, u prostoriji u kojoj se svedok nalazi, tako da mu stranke i lica koja na to imaju pravo, pitanja postavljaju posredstvom sudije, psihologa, pedagoga, socijalnog radnika ili drugog stručnog lica.

Maloletna lica, kao svedoci-oštećeni, mogu se saslušati i u svom stanu ili drugoj prostoriji, odnosno ovlašćenoj ustanovi-organizaciji, stručno osposobljenoj za ispitivanje maloletnih lica. Pri ispitivanju svedoka-oštećenog, državni organi iz stava 1. ovog člana mogu narediti primenu mera iz stava 3. ovog člana.

Kada je maloletno lice saslušavano u slučajevima iz st. 2, 3. i 4. ovog člana, na glavnom pretresu će se uvek pročitati zapisnik o njegovom iskazu, odnosno pustiti snimak saslušanja.

Član 153

Ako se kao svedok saslušava maloletno lice koje je usled prirode krivičnog dela, posledica ili drugih okolnosti, posebno osetljivo, odnosno nalazi se u posebno teškom duševnom stanju, zabranjeno je vršiti suočenje između njega i okrivljenog.

Član 154

Maloletno lice kao oštećeni mora imati punomoćnika od prvog saslušanja okrivljenog.

U slučaju da maloletno lice nema punomoćnika, njega će rešenjem iz reda advokata koji su stekli posebna znanja iz oblasti prava deteta i krivičnopravne zaštite maloletnih lica postaviti predsednik suda. Troškovi zastupanja padaju na teret budžetskih sredstava suda.

Član 155

Ako prepoznavanje okrivljenog vrši oštećeno maloletno lice, sud će postupati posebno obazrivo, a takvo prepoznavanje će se u svim fazama postupka vršiti na način koji u potpunosti onemogućava da okrivljeni vidi ovo lice.

Član 156

U pogledu nadležnosti i sastava suda koji sudi punoletnim učiniocima krivičnih dela na štetu maloletnih lica, shodno se primenjuju odredbe Zakonika o krivičnom postupku, ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 157

Krivični postupak za krivična dela iz člana 150. ovog zakona je hitan.

Deo četvrti KAZNENE ODREDBE

Član 158

Novčanom kaznom do 30.000 dinara ili do 30 dana zatvora kazniće se za prekršaj roditelj, usvojilac ili staralac ili drugo lice koje se brine o maloletniku:

- 1) ako bez opravdanja ne postupi po odluci suda koji je sudio u prvom stepenu ili uputstvu stručnog lica određenog od strane organa starateljstva koje je obavezno da se neposredno stara o izvršenju vaspitne mere i vrši nadzor nad maloletnikom i izvršenjem vaspitne mere;
- 2) ako bez opravdanja ne postupi po nalogu suda ili po rešenju organa starateljstva kojim je obavezano da određenog dana maloletnika dovede u ustanovu ili zavod na izvršenje zavodske vaspitne mere (čl. 121. i 126).

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj upravnik zavoda ili ustanove koji neopravdano ne primi na izvršenje zavodske vaspitne mere maloletnika upućenog od strane nadležnog organa. Istom kaznom kazniće se i upravnik zavoda ili ustanove koji bez odluke nadležnog organa otpusti maloletnika koji se nalazi na izvršenju zavodske vaspitne mere.

Deo peti **PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

Član 159

Vaspitna mera upućivanja u disciplinski centar za maloletnike koja je pravnosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona, zamenjuje se vaspitnom merom pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika.

Vaspitna mera pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca, pojačanog nadzora u drugoj porodici i pojačanog nadzora od strane organa starateljstva koja je pravnosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona ne može trajati duže od vremena propisanog ovim zakonom.

Vaspitna mera upućivanja u vaspitnu ustanovu, upućivanja u vaspitno-popravni dom i upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje maloletnika koja je pravnosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona ne može trajati duže od vremena propisanog ovim zakonom.

Član 160

Kazna maloletničkog zatvora pravnosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona u dužem trajanju nego što bi se mogla izreći po odredbama člana 29. ovog zakona izreći će se prema odredbama ovog zakona.

Član 161

Odredba člana 38. ovog zakona o rehabilitaciji osuđenih učinilaca krivičnih dela na kaznu maloletničkog zatvora primenjuje se i u odnosu na osuđene pre stupanja na snagu ovog zakona, ukoliko rehabilitacija već nije nastupila.

Član 162

Krivični postupak za krivična dela iz člana 150. ovog zakona učinjena na štetu maloletnih lica koji je pokrenut pre stupanja na snagu ovog zakona, nastaviće se po ovom zakonu, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Ako je do stupanja na snagu ovog zakona u predmetima iz njegove nadležnosti doneta neka odluka protiv koje je po odredbama Zakonika o krivičnom postupku dozvoljen pravni lek, a ta odluka nije dostavljena licima koja imaju pravo na pravni lek ili ako je pravni lek podnesen ali o njemu još nije odlučeno, u pogledu prava na pravni lek i postupak po pravnom leku primeniće se odredbe Zakonika o krivičnom postupku.

Član 163

Ako je na dan stupanja na snagu ovog zakona u predmetima iz njegove nadležnosti bio u toku neki rok, taj rok će se računati prema odredbama ovoga zakona, osim ako je rok po dosadašnjim propisima bio duži.

Član 164

Predmete u kojima je prema maloletniku započeo postupak, ali još nije doneta prvostepena odluka, preuzeće sud u čiju nadležnost spadaju predmeti po odredbama ovog zakona, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ako povodom pravnog leka predmet bude vraćen na ponovni postupak i donošenje odluke, ustupiće se sudu nadležnom po ovom zakonu.

Član 165

O sticanju posebnih znanja i stručnom usavršavanju lica koja rade u oblasti prava deteta, prestupništva maloletnika i krivičnopravne zaštite maloletnih lica stara se Pravosudni centar za obuku i stručno usavršavanje u saradnji sa resornim ministarstvima Vlade Republike Srbije, naučnim ustanovama, stručnim i profesionalnim udruženjima i nevladinim organizacijama. Centar organizuje redovna stručna savetovanja, provere znanja i druge oblike dodatnih stručnih usavršavanja i stalne obuke sudija za maloletnike, javnih tužilaca za maloletnike, sudija i javnih tužilaca koji postupaju u krivičnim predmetima za krivična dela iz člana 150. ovog zakona, policajaca, stručnih lica organa socijalne zaštite, zavoda i ustanova za izvršenje zavodskih sankcija, advokata i drugih stručnih lica. O obavljenim proverama znanja i stručnim usavršavanjima Pravosudni centar izdaje odgovarajuće sertifikate.

Član 166

Ministarstvo nadležno za pravosuđe i Vrhovni sud Srbije osnovaće Savet za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima i doneti pravilnik o njegovom radu najkasnije u roku od šest meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Članovi Saveta imenuju se iz reda istaknutih sudija, javnih tužilaca, policajaca, advokata, stručnih lica zavoda i ustanova za izvršenje zavodskih sankcija i organa socijalne zaštite, koji su u dužem vremenskom periodu radili ili rade na krivičnim predmetima maloletnika, kao i lica koja su priznati stručnjaci u oblasti prestupništva mladih i krivičnopravne zaštite maloletnih lica.

Savet podnosi ministarstvu nadležnom za pravosuđe i Vrhovnom sudu Srbije inicijative, predloge, mišljenja i analize koji se odnose na prestupništvo maloletnika i krivičnopravnu zaštitu maloletnih lica i na postupanje sa njima prema odredbama ovog zakona.

Član 167

Podzakonski akt, u smislu člana 86. ovog zakona doneće ministar nadležan za pravosuđe u saradnji sa ministrom nadležnim za rad, zapošljavanje i socijalna pitanja i Republičkim javnim tužiocem.

Podzakonski akt, u smislu člana 101. stav 4. ovog zakona doneće ministar nadležan za pravosuđe u saradnji sa ministrom nadležnim za rad, zapošljavanje i socijalna pitanja.

Podzakonske akte iz člana 37. stav 2. i člana 99. stav 2, doneće ministar nadležan za pravosuđe.

Podzakonski akti iz st. 1, 2. i 3. ovog člana doneće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Poseban pravilnik, odnosno kućni red, koji sadrži bliže odredbe o izvršenju vaspitne mere upućivanja u vaspitno-popravni dom i kazne maloletničkog zatvora, doneće na predlog upravnika vaspitno-popravnog doma i kazneno popravnog zavoda za maloletnike, ministar nadležan za pravosuđe, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 168

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe Glave XXIX (postupak prema maloletnicima) Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list SRJ", br. 70/01 i 68/02 i "Službeni glasnik RS", broj 58/04).

Član 169

Ovaj zakon stupa na snagu 1. januara 2006. godine.